

ROMAN

No 16

SISU:

H. Courths-Mahler: Sinust küll ei lahku ma!

K. H. Strobl: Skudesnäsi tuletorn.

M. Eddin Saadi: Haatem.

Guy de Maupassant: Pojad.

Paul Günther: Kiusatus.

K. Tetmajer: Wari.

K. Skalbe: Waene bramiin.

Liiwlaste targad sõnad.

P. Grünfeldt: Siis ja nüüd.

Hellmuth Unger: Tähtedewaheline reisibüroo.

KIRJASTUS-OSAÜHISUS "A RENG"
TALLINN, 1924. III. AASTA KÄIK.

RAKWERES

müüwad ajakirja „ROMAANI“ üksiknumbrid ja wõtawad tellimisi wastu:

Raudteeraamatukapp, hra Widewik, jaamas

Hra Amberg'i rmtkpl. Tallinnia maant.

„P. Osias'e“ kauplus, „ „ „ Nr. 3

„Odamehe“ rmtkpl. Pikk tän. Nr. 11

Hra Priimann'i „ „ „ Nr. 24

HEINR. LAGUS

Tallinn, Müüriwahe t. 16, uks B.

Telefon 12-53.

Ladus alati saadawal:

Nafta

Masuut

Petroleum

Bensiin

Masina-

Tsilindri-

Mootor-

Waseliin-

Spindli-

Wärnits

Wankrimääre

Karbolineum

Terpentiin

Puutõrw, Katusetõrw, Katusepapp

Seebikiwi, Liim, Kriit, Pesusooda.

õli

Romaan

Nr. 16

Ilmub kaks korda kuus.

1924

III aastakäit.

Sinust küll ei lahku ma!

Saksa kirjaniis Hedwig Courths-Mahler'i romaan.

12

„Jah, proua Dr. Schlenkeri pansioonis. Minu onu tunneb teda ja ta on minu vastu kui ema.“

„Teen teiega päris eksami, preili Koshnow. Aga seda teen ainult wormi pärast. Teie isil vastutab Teie eest ise. Müüd tahaksin hea meelega teada, kas olete minu ettepaneku üle järele mõtelnud ja tahate sellele lähemale astuda?“

„Kõrgus võivad kindlad olla, et selle koha heameelega vastu võtaksin, kui raskesti ei tõuse.“

„Võobame, et et tõule. Ma jään meel mõneks päevaks Berliini, enne kui Pariisi lähen oma tütre juure, kes seal Wene saadiku proua on. Sinna jään ma kaheks kuuks, enne kui Peterburisise tagasi reisin. Pean ütleva, et Teid heameelega kobe kaasa võtaksin, sest tahaksin Teid oma tütrele esitada. Tema soovib juba ammu, et enesele võtaksin mõne noore, elava neiu, kes mind lõbustaks. Teie võite minu kohta siinsest Wene saatkonnast teateth saada, siis usute, et Te peitise kätte ei luku. Kas jätub Teile kolmeks päevaks reisi ettevalmistusteks?“

Maria Petronna oli seda kõik ebaharilikult agarusega ütelnud.

„Ma palun kõrgust meeles viibada, et ma ülesütlemata teenistuses olen. Ma peaksin mu seadusliku ülesütlemise aja ära ootama.“

„Oh, see kestab liia kaua. Sellest saab wähest mööda. Kui see Teile meeldib, siis räägin Teie peremehega ise wõi tasun talle. Ja jah, mu preili, minu wanuses on inimene isemeelne. Ei ole enam niipalju aega soowide täidminekut oodata kui noores eas. Ja Teie meeldite mulle nii wäga, et ma enam kuib et wõi oodata, mil tulete. Kuib nüüd tuleb mulle

weel midagi meele — Teie wõiksite karta, et ma warsti luren ja Teie siis ruttu oma koha kaotate. Et teid sel puhul kindlustada, kohustan ennast nii pikaks ajaks, kui soowite, lewikut tegema, mis Teile minu surma puhul sissetuleku kindlustab. Aga Teie ei tarwitse ennast niimoodi siduda. Siu toob Teie wanuses tihti kiire pööre. Ka prii taqastreifi Sa'famaale garanteerin Teile. Samuti olen nõus ka Teie teist soowe tähele panema.“

Sonja waatas daami lah'esse näkku loitwail silmil ja õhetawail põsil.

„Kõrgus teewad minu oma lah'usega otse segas'ks. Kui mu peremees nõus on mind teenistusest wabaštama, olen ma heameelega walmis kobe Teiega kaasa sõitma. Reift ettevalmistused ei wõta mul kuigi palju aega,“ ütles Sonja ärewalt.

„See on hea. Tulen kobe homme hommikul Teie peremehe juure, ja siis tulete weel kord minu juure, et asjad selgesti läbi räägime.“

Järgmisel hommikul rääkis würstinna tšesti Sonja peremehega. See ei oleks Sonst heameelega lahkunud. Aga kui ta teha kobe ei tahtnud ära lasta, siis pidi ta seda ülesütlemise järele ometi tegema, ja nii sai ta aru, et parem on juba kobe oma heale õstjale vastu tulla.

Ja nii reift Sonja Koshnow mõri päew hiljem würstinna Kainofy feltsis Pariisi.

* * *

Dr. Ernst Heinzius istus perekonna tsel õhtulauas. Ta oli wähe muutunud. Oli pisut paksemaks läinud ja pea oli tal pisut paljamaaks jäänud, kuidu oli kõif weel wana.

Tema abikaasa Kätthe, weel ikka ilus, priske blondiine, luges, hülilgades õnnest ja elurõõmust, abikaasale, lastele ja wanaemale ette.

Pärast õhtusööki läksid lapsed magama ja ka proua Kätthe kadus warsti. Ema ja poeg jäid üksi.

Wana daam mõttis nüüd ühe kirja taskust ja ulatas pojale.

"Siin, Ernst — kiri Sonjal. Küll sa teed filmad ja imestad nagu minagi, et weel olemas on imet."

"Midaagi iseäralikku, ema?"

"Soe aga!"

Ernst tegi kirja lahti ja luges:

"Armas, kallid wanatädid!

"Wistist imestad ja suuresti, mis sulle — ja kõigile teile — nüüd teatan. Minu saatus on saanud hea pööre. Mõlle ometi, ilma wähe-magi waewata olen ma saanud ühe suure daami feltfineiuks ja lahkun oma seniselt kohalt.

Kui seda kirja loete, olen ma oma pere-naise feltfis juba teel Pariisi, kus ta tütar sealse Wene saadiku proua on. Minu uus pere-naine on keegi würstinna Kalkofy Peterbur-rist. Tema on väga rikas ja tal on Wene-maal hulk mõisaid. Rahe kuu pärast lähen ma tema feltfis Peterburisse. Minu palawam soow, oma armsa isakese kodumaad tundma õppida, läheb nüüd täide. Täielikult kirjutan teile hil-jem, sest nüüd pole aega. Tingimised on otse hülilgawad.

On see mulle nüüd suureks õnneks? Ma olen nii rõõmus — nii rõõmus ja oma uuele perenaisele nii tänulik. Kui ta nii suurest soost ei oleks, tahaksin teda südamest juudelda. Ta on nimelt päris ingel, ja ehk see küll mulle ei kõlba, armastan teda ometi südamest.

Nüüd olgu tänafeks küllalt — pole aega. Terwita minu poolt kõiki armsas tohtrimajas — ka mitte unustada head Dörtet. Ja tohtri-poistele ütle, et neile seekord Pariisist würstli-kud jõulutingid ostan — seda wõin endale lubada.

Waata, tädikene, armas Jumalkannab waes-telaste eest eriti hästi hoolt. Etis ole, ja rõõ-mustad ühes minuga? Balju terwisid ja suud-lust saadab sulle ja teistele

Sonja."

Ernst Heinzluse pani kirja pikkamisi jälle kottu ja silmitses emakest waitfellt. See noogu-tas peab — ta oli mõistnud.

"Jah, poeg, Issanda teed on imetaolikulud."

Ernst tõmbas sügawasti hinge.

"Smelik lugu — tõesti. Aga misjulguse sei-juloõja mõtame meie, ema?"

Sonjal pole aimugi, kelle teenistuses ta seisab. Sama wähe teab würstinna, kelle ta

oma juure mõttis. Mis ja arwad, kas peame Sonjale seletust andma?"

Wana daam raputas energiliselt pead.

"Kui sila segaksime, sünnitaksime ainult õn-netust. Sonja on uhke ja impulsiwne — et tea, mis ta teeb. Igatahes katkestid sidemed wa-naema ja pojatütre wahel weel enne, kui nad üksteist on tundma õppinud. Ja sellest oleks kahju. Las Jumal juhib edasi, mis ta on alus-tanud. Mele peame ainult sellest finni, mis Elisale tootaksime: et ta tütrele kõik paberid alles ta 20. sünnipäewal kätte anname. Mi-nult üks kord oli see warem ette nähtud: ta kihluspäewal. Aga et seda weel ei ole, siis saab ta paberid alles aasta pärast."

"Jah, nii tahtis Etisa," ütles Ernst mõtel-des. "Aga kui nüüd mõni juhus asja ju wa-remalt amalikuls teeb?"

"Etis on see Jumala tahtmine, Ernst, ja me peame sellega leppima. Aga wait — ma kuulen Kätthet tulewat. Ka tema ees peame selle salajas hoidma."

* * *

Würstinna Kalkofy oli oma uue feltfineiu kaajas Pariisi jõudnud. Omaсте poolt südamest terwitatud, oli ta saadiku paleesse läinud. Ja nüüd istus ta tütre feltfis selle saloonis.

Tatjana Sogareff oli ikka weel imeilus, ehk ta küll juba ligi 40 aastat wana oli. Ka keha poolest oli ta weel sihwalas, nit et keegi wõo-ras ei oleks arwanudki, et ta kahe poja ema oli.

Need olid praegu isa feltfis jaiutusõidule ratsutanud. Tatjana aga oli kodu jäänud emaga juttu westma.

"Kui rõõmus ma olen, ema, et sa ometi kord omale oled noore feltfineiu wõtnud, sest ma olin sinu pärast alati mures," ütles Tat-jana wanal, elawal kombel.

Maria Petrowna naeratas.

"Jah, laps, minu eeneleegi on see nii ar-mas. Kas ma nii ruttu üldse oleksin otjusele jõudnud, seda et tea, kui ma just seda neitut ei oleks leidnud. Sa ei wõt arwatagi, kui ülilkena ja armsa olekuga ta or."

Ka Tatjana naeratas nüüd.

"Sina, ema, oled ikka ilusaid inimest eriti armastanud, just kui minagi."

"Et, et, see nüüd et ole," wastas Maria Petrowna elawalt. "Ma ei tea, kust see tuleb, et ta minus esimesest filmatilgust saadik sooja huwi äratas."

"Wahest sellepärast, et ta on wenelane ja Roschnowi nime kannab."

"Seda kuulsin alles siis, kui mu huwi juba oli ärganud. Minule meeldis tema juures mi-

dagi, ja nimelt üliwäga. Mingisugune sarnadus, mille üle alati pead murrast, jahmatab mind. Eriti kui ta naeratab, tuletab ta mulle kedagi meele — aga ma ei tea, keda."

"Seda juhtub mõnikord, ema. Pealegi on see kummaline, et minul samasugune tunne oli, kui jeda noort daami nägin. Igatahes sarnaneb ta kellegile, keda me mõlemad tunneme. Peaasi on aga, et ta sulle meeldib ja sümpaatiline on ja et ta sulleks jääb. Ka minu peale awalbas ta wõga head muljet. Minult et ta seltsineiks liig ilus on."

Maria Petrowna nägu muutus tõsiseks ja tumedaks.

"Mul pole ju enam poega, kellele ta mõiks saada karbetawaks."

Tatjana mõttis ta ümbert finni.

"Ema — armas ema — mitte selle peale mõelda," palus ta õrnasti.

Würstinna õhtas.

"Ah laps, — kui ma enam ei ela, siis alles loobun mõlemast, mis elu minult on wõtnud. Sellest peastid sinagi aru saama, oled ju kahe lootuskirika poja ema."

Tatjana noogutas tõsiselt pead.

"Mõistan sind wäga hästi, armas ema. Ja awalikult ütelda, kui minu pojad oleksid kuus kuni kaheksa aastat wanemad, ei soowiks ma jeda preili Sonjat mitte omas majas pibada."

"See oleks dieti tehtud," õhtas wana daam.

"Kui tihti olen ma kahetsenud, et sulle tootord selle noore Sassa neuu seltsiliseks tõi. Olen veel praegu kindlas arwamises, et minu Sassa elaks veel praegu, kui teda ei oleks majas olnud."

Tatjana waatas mõeldes oma ette.

"Kes teab, ema. Aga oli, kuidas oli, mis mõis waene Elisagi parata, et ta Sassa saatuseks sai. Sest Sassa sai ju ka tema saatuseks. Pealegi olid temal just samasugused kuldjuuksed kui sinu uuel seltsineil. Ei see olnud ime, et Sassa teda hakkas armastama. Ei tea, mis Elisast küll on saanud?"

Maria Petrowna näoilme muutus waljuks.

"Kes teab? Aga murtud südame läte ta küll ei surnud. Igatahes lohutas ta ennast õige rutu mõne teisega."

"Armas ema — ja oled muidu nii hea — aga waele Elisa kohta annad sa ikka veel kareda otsuse. Ära ole oma walus ülekohutune."

"Ülekohutune — ei, Tatjana — jeda ma ei ole mitte. Oleks ta tõesti olnud nii hea ja aus, siis ei oleks ta, natuke aega pärast Sassa surma, jeda kahjutafusumma, mis ju isa — talle pakkus ja Berliini pankani, mitte wälja wõtnud. Eriti pani ta sellele küll wastu, niisama kui ta lootis Sashat saada, aga pärast

wõttis selle lõbuga wastu, niipea kui Sassa talle oli kadunud".

Tatjana waatas üllatatult üles.

"Sellest ei teadnud ma midagi," ütles ta, südames paha tunne.

"Ja ütles mullegi jeda alles hiljem," wastas würstinna.

Tatjana raputas pead.

"See ei käi Elisa pildina kofku, tõesti mitte. Mina ei saa sest aru. Wähest oli ta suureks hädas. Arme mõistame kohut, armas ema?"

Wana daam õhtas!

"Mina pean ikka jälle mõtlema, et tema see otsekohene põhjus oli, et ma oma poja nii wara ja nii wotamata pidin kaotama. Aga jätame see, Tatjana. Kui hea meel mul oli, et teid kõiki jälle näha sain. Mihail ja Dmitri on tõesti jälle tublisti sirgunud suurest saadist, mil Kalnokys wiibistte. Mihail on ka otse isa suust kullunud. Aga Dmitri on täiesti Kalnoky werd. Warsti saawad nad meesteks."

"Jah, ema. Kuit ruttu kaob aeg. Ja warsti ei kuulu nad enam mulle. Aga see on emade saatuse. Olgu tütreid wõi pojad, niipea kui meil tütreid kaswawad, anna käest ära!"

Jutt pööras üldasjade peale. Tatjana andis teateid Pariisi elust ja seltskonnast.

"Sijuti wiibis ka suurwürstinna Anna Pawlowna mõni aeg Pariisis."

"Settsin lehest, laps. Kas said temaga kokku?"

"Mitu korda. Ta on nüüd weel uhtem kui enne. Lapsi tal ei ole. Ja wäga õnnelik ei näi ta oma abikaasaga ka olemat."

Maria Petrowna noogutas pead.

"Seda mõis juba ette näha, ta läks ilma armastuseta mehele. Ta jüda rippus minu poja küljes."

Nad jutustasid weel, kui wärsti Sogareff poegade seltsis ratsafidult tagasi tuli. Warsti selle järele jöid nad kõik Tatjana saloonis teed. Juttu ajades talbus jutt würstinna seltsineile.

"Mõtke, Wladimir, selle noore daami nimi on jubuslikult Koschnow."

Wladimir silmitas Tatjanat naeratades.

"Nii siis jälle uus sarnadus sulle," naljatas ta.

"Sarnadus," küsis Tatjana.

Wladimir naeris.

"Kas see sulle, armas ema, ei ole weel filma paifinud, et preili Koschnowil nii ilme kui ka wälimuse poolest samad filmad on kui Tatjana! Ja isegi samasugused omalaadi kulnud! Kõige filmapaiftram aga on, et tal sama naeratus näol on kui minu naljel. Mulle paistis see kogu filma. Sest Tatjana naeratust,

millest nina ja silmad ühtlasi osavõtavad, pole ma veel kellegi teise näol näinud."

„Ema ja tütar vaatasid üksteisele otša, nagu oleksid neil soomused filmade pealt langenud, ja Tatjana hakkas südamlikult naerma.

„Kui naljakas, ema! Mordšine kahele pead, mis meile selle noore daami juures on filmapaistnud, ja Vladimir leidis selle koha üles.“

„Maria Petrowna noogutas elawalt pead.

„Sul on õigus, Vladimir — nüüd tean seda äkki. Ja see kergendab. Mina ei saanud ega saanud aru, mis asi mind selle noore neiu olekus ja näos nii väga kütkestas.“

Tatjana pojad, Mihail ja Dmitri, vaatasid üksteisele naerdes otša. Siis ütles Mihail naerdes:

„Ka minule ja Dmitrile paistis see filma. Teel rääkisime sellest juba isaga.“

„Mis — niisugune on siis see sarnadus, et teilegi juba filma paistab,“ hüüdis Tatjana imestades.

„Koh, siis waja seda preili Koshnowi kord — õige terawasti filmitšeda. Näib, et teie seda juba õige põhjalikult olete teinud.“

„Ah, wanaema feltšineiu on pillilus neiu, ema,“ tõendas 16-aastane Dmitri naljaka tähtsusega.

„Vladimir äigas tal käega naerdes üle pea.

„Tead sa seda nii selgesti?“

„Dmitri mõttis ema käest meelitades kinni.

„Meie ilusale emale võib ju ainult väga ilus neiu sarnaneda.“

Tatjana punastas kui noor neiu.

„Laps — tahad sa oma ema veel edewaks teha.“

„Aga Dmitril on õigus, ema,“ tõendas Mihail. „Sest sina oled ilusam naine Pariisis.“

„Sellest jätkub,“ ütles Tatjana naerdes ja vaatas abikaasale punastades otša. Selle filmad aga ütlesid sedasama, mis poisidki olid ütelnud.

* * *

Samal ajal seisis Sonja aina juures toas, mis temale antud, ja filmitšes tänawpilti.

Mõõbus hulk autosid ja tõlbu. Ta oli näinud ka wärst Sogarefi ja ta poegade teleratšutamist ja tagasihüüetut ning oli selle ilusa pildi üle rõõmistanud.

Talle näis ta elulisse järsk wahetus olewat unenägu, kui ta nüüd siin seisis.

Paistis, nagu oleks ta siinwiibimine unustatud. Igatahes ei leitud tema puudumist. Sest keegi ei küsinud tema järele. Ainult wärstinna toaneti oli kord ilmunud ja küsi-

nud, kas ta teda asjade wäljapakkimise juures ei wõiks aidata.

„Alles õhtul, kui wärst Sogareff ühes abikaasaga läks feltšondlist kohuseid täiima ja Maria Petrowna oma ruumidesse, kutsuti ta tema juure.“

Kui Sonja tuppa astus, noogutas wärstinna lahkesti pead.

„Oodetawasti pole aeg Teil igaw olnud, preili Sonja. Minul ei olnud ta täna pörmugi igaw. Aga nüüd sõitsid wärst ja wärstinna Sogareff feltšondla ja ma soowiksin heameelega, et minu feltšis õhtust jödkite ja mulle siis weel tunnise aega ette loefsite. Päewal tarwitan ma teid wawalt, aga õhtud wiibime enamasti üksi lodus, sest et mu tütrele palju tegemist on ja mina feltšondlist tegewusest enam osa ei wõta. Oodetawasti ei tunne teie liig palju igawust.“

Sonja kummardas kergesti.

„Õrõgus ei tarwitse minu pärast muretšeda. Ma tänan Teid lahke küsimise eest. Mul pole tial igaw. Igal pool midagi näha, teha ja õpida.“

Wärstinna noogutas pead.

„Kui inimene noor on. Siis huwitab teda weel kõik uus. Küll Teil on aega ja wõimalust Pariisi waadata.“

Nüüd algas Sonjale üsna uus ja huwitaw elu. Hommikuti sõitis ta wärstinna feltšis tihti jalutama — linna ja ka linna ümbrusse.

Ühel päewal, kui Sonja tahtis parajasti oma harilikku jalutuskäiku teha ja trepist alla kotta jammus, tuli talle wastuüks suur, sirge, suurtlugu wälmusega mees, kelle mustadesse filmadesse teda nähes äkki imestaw läige tekkis, mis puna neiu palgesse kiskus. Selles pilgus polnud midagi, mis teda oleks haawanud, ka polnud talle imestawad mehepilgud enam wõõrad. Aga nii üksluiselt kui ta neist muidu mõõda waatas, nüüd tuias ta südames ometi kumalime rahutus. Ta tundis enam kui nägi, et mees seisma jäi ja temale järele waatas. See tegi ta weel enam kohmetuks.

Kuttu läks ta uksest wälja.

Edasi minnes tabas ta enda selle pealt, et nooremehel nägu meele tuletas. Just väga ilus see ei olnud. Näojooned olid korratud ja terawad. Lõug ja habemeta suu ilmutasid energiat ja tahtejõudu, kõrge otsaesine ja targad filmad tegid näo eriti tähtjaks. Igatahes polnud see ebahuwittaw ja tähtjufeta mees, kes talle wastu tulnud, ehk ta küll wawalt kolm-kümmend aastat wana oli.

Sonja ehmatas äkki iseenele üle, kui nooremehel omadusi enesele nii täpselt ette luges.

Energilise liigutusega ajas ta pea selga, nagu oleks ta tahtnud iseennast noomida.

"Mis on sinul selle noore mehega asja, kes arvatavasti würrsti perekonda kuulus ja seltskonna liige oli? Mis on sul tema näoilmega tegemisi? See on jõledus, armas Sonja, mida ja enam ära forda!"

Ta naeris iseenele üle ja pööras tähelepanu ümbrusele.

Selle juures unustas ta noore mehe täiesti. Aga kui talle mõni päew hiljem, mil ta würrstinna seltsis Bois de Boulogne' l jalutusõidul wiibis, mõned herrad ratsa wastu tulid, wiibis ka see noor mees nende hulgas. Ja mees teretas würrstinna waga aupakklikult, aga ka naeratades, millest wõis järeldada, et nende läbikäimine sõbralik oli. Ka würrstinna wastuteretus oli waga lahke. Et sel puhul jälle noore mehe piik imestades ja tummalt küsides tema peal wiibis, märkas Sonja selgesti, ja wastu tahtmist pünastas nüüdki.

Peaegu oleks ta, unustades, kelle seltsis ta wiibis, küsinud: "Kes see noor herra oli?" Onnelt suutis ta selle küsimuse weel tagasi hoida.

Aga ta mõtted segasid jällegi nooremehe ümber ja seekord unustas ta enesele noomitusegi andmata.

Sama päewa õhtupoolikul oli Maria Petrowna teetunnil üksi kodus. Würrsti ja würrstinna Sogareff olid heategewale peole sõitnud ja noored würrstid oma õpetaja seltsis Pariisi ümbrusse ratjutanud.

Kui oli Sonja salongi würrstinna juure kutsutud, et temale tee joomise juures seltsis olla.

Ta seisis wäikeste kera Inglise tee-wankri juures, mille teener laua ääre weeretanud, ja walmistas teed.

Maria Petrowna filmitses teda naeratades. See oli ilus pilt.

Praegu oli Sonja würrstinna täidetud tassid kätte watanud, kui teener ilmus ja külalise tulekut teatas:

"Krahw Nikita Arganoff!"

Sõbralikult ei wõtnud Maria Petrowna ühtki külalist wastu, kui ta oma keid kodu ei o' nud. Seda enam imestas Sonja, kui ta nüüd ütles: "Rajen paluda!"

Sonja tahtis lohe waitides lahkuda. Aga Maria Petrowna tõstis keeldes käe.

"Jääge siia, preili Sonja, krahw Arganoff on perekonnaliige. Wististi joob ta tassid teed ja Teile walmistage see. On parem ja mugavam, kui teener puudub."

Sonja kummardas ja istus jälle teewankri ette. Samal silmapilgul läks üks lahti ja siiski ahtus — Sonja huwitatud noormees.

Nüüd järgnes tund, mis Maria Petrownale waga mõnus, krahw Arganoffile weetlem ja Sonjale waga rahutusksegew oli. Kii tihiti kui see nägematult wõimalit oli, wastas Nikita Arganoff Sonja ilusasse näkku. Ja ta filmad o'id selle juures waga rääkivad ja ilmekad. Sonja suutis enese üle waewalt walitseda.

Selle juures ajas krahw elawalt juttu würrstinna, tänas Sonjat wiisakalt, kui see talle teed andis, ja naeris mõnikord südant kosutamalt, kui mõnda naljakat juhtumust jutustas.

Jutust kuulis Sonja, et krahw Arganoff ainult mõbdamimes Pariisis wiibis, et tal Wenemaal suur mõis oli, mille walitsimine talle suurt muret tegi, kuna tal kõige tarwikumast puudus oli, ja et ta enesele Pariisi reisi oli wõimaldanud ainult sellega, et teda siia oli kutsunud tema hea onu würrst Sogareff, kes siis ka tema reistulud kandis.

See kõik meeldis Sonjale. Niisugune wärsk wõitleja-loomus, mis ennast häbdades ei painutanud ebasoodsa saatuse alla, waid õlad wastu pani, imponeeris talle. Tema iseloom paistis talle sugulaseks. Krahw näis talle sellega olewat nagu lähendatud, liiati weel kuudes, et temagi wanemad surunud o'id. Sonja ei lastanud enam huwi tundmast tema wastu.

Kui siis krahw Arganoff lahkus, kuulis Sonja weel, et ta juba järgmisel päewal Wenemaale tagasi sõitwat. Ühtlast awaldas Maria Petrowna lootust, et krahw teda Peterburis tihti vaatamas läib.

Noormees suudles waga aupakklikult würrstinna läti ja lahkus Sonjast kummardades. Sellejuures kohtasid noorte inimeste pilgud ja Nikita Arganoffi filmad lõid sellejuures wälkuma, nagu oleksid nad tahtnud neiuile ütelda: "Jällenagemiseni!"

Pärast krahwi lahkumist ütles würrstinna naeratades:

"Nüüd läks meie lugemistund kaotsti, preili Sonja. Aga kahju sellest ei ole. Krahw Arganoff on waga mõnusa jutuga ja mul on alati hea meel, kui temaga saan tunnikese juttu wasta."

Sonja ei wastanud selle peale midagi. Ja waewalt oodatigi wastust.

Kui teener teendud ära koristas, küsis Sonja: "Kas pean, kõrgus, weel ette lugema?"

Maria Petrowna waatas kella.

"Et majja enam alata. Kuna täna õhtul mulle mu tütar seltsis on, siis olete waba, ja kui tahate ooperise minna, siis lasen Teile pileti tuua. Wõtta minu tõlda tarwitada, et õhtul ei pruugi täna wal käia."

Sonja pünastab rõõmsas ärewuses.

„Kõrgus on minu vastu võga lahke. Ma mõtan pakkumise tänuga vastu.“ —

Kui Sonja kats tundi hiljem ooperis istus, nägi ta oma kohalt ühes loohis Nitita Arganoffi, kel üks noor herra ja üks wanem daam kaasis. Ta punastas.

Arganoff ei märganud teda.

Alles väljas, kui Sonja tõlba astusmärkas ta teda ja waatas netule lummardades järele.

Sonja wajus patjadesse ja pigistas filmad finni, nagu kardaks ta tundmatut hädaohtu. Ja ta mõtles Nitita Arganoffi peale enam, kui see ta südamerahule hea oli.

* * *

Nagu lennul mõeldusid need kats kuud, mis Sonja würstinna seltsis Pariisis wiibis. Maria Petrowna walmistas koduminekule, ja ehk küll ta omaksed weel teda palusid jääda, jäi ta ometi oma tähtaja juure tündlaks.

Ja nii lahkusid nad Pariisist. Berliinis peatati jälle mõni päew. Aga kui nad siis üle Wene raja sõitsid, tulid Sonjale pssarad filma.

„Mis teil on, preill Sonja?“ küsis würs-tinna.

„Wabandage, kõrgus — pidin mõtlema oma isa peale. Tema igasjes üliwäga oma kodumaad näha — ja alles mina pääsen sinna,“ wastas Sonja wärisedes.

Würstinna jäi wait ja tegi, nagu oleks ta maganud.

Sonja mõtles isa peale. Kord oli ta isalt küsinud: „Miks lahkusid sa oma kodumaalt?“

Siis oli isa kurbalt ta juukseid silitanud ja ütelnud: „See pidi nii olema, mu wäike Sonja!“

„Ja miks ei lähe sa Wenemaale tagasi, kui sul ta järele nii suur igatsus on?“ oli laps edasi küsinud.

Nüüd oli piinatnd ilme ilmunud isa näole ja ema oli tema juure astunud, ta pea oma rinnale tõmmand ja tasakesi ütelnud:

„Lapsed ei pea mitte kõlde teadma, mu wäike Sonja.“

Ja siis oli ta isa kurbadele filmadele suud annud. Isa oli jälle naeratunud, oli ema käsi suudelnud ja ütelnud:

„Die rahulik, Elisa — sinu südame juures on minu kodumaa. Walu see enam ei tee.“

Tooford oli ta ise neliteiskümmend aastat wana olnud, aga need sõnad olid tal südamesse läinud. Wõib olla, et isa oli üks neist poliitilistest põgenejatest olnud, kellest ta lugenud, ja võib olla sellepärast ei tohtinud ta armsale kodumaale enam tagasi minna. Ja ilal enam ol

olnud ta temalt seda küsinud. Juba lapsena oli tal olnud peen tahtitunne, mis teda ei lubanud haawa puudutada.

Suuril, unistawail filmil wahtis ta läbi lupeakna wälja möödalendawale talwemaastikule. Würstinna näis magawat, ja sellepärast oli Sonjal aega mõtteid mõlgutada. —

Kalnoky palees oli kõik würstinna wastu-wõtuks walmis. Alimamata astus Sonja üle läwe, nagu kord ta ema, imestades maja ilu ja toredust.

Maria Petrowna oli talle oma ligidale kats tuba määranud. Noor neiu imestas, kui tube waatas. Kuidas oleksid onu Ernst ja wana tädi rõõmustanud, kui teda siin oleksid näinud. Ja tohtri lapsed ei oleks wiis minutit imestusest rääkinud.

Siis aga jäi ta mõttesse.

„Armas isa, armas ema, kas olete oma lapse juures? Oh, mis te küll oleksite ütelnud, kui oleksite teadnud, et ma kord Wene würsstilo-
jas wiibin.“

Jah, mis oleks küll Sassa Kalnoky ütelnud, kui ta oma armast last oleks wõlnud siin näha. Ja Elisa? Kuidas ta süda oleks peksnud, teades, kelle majas ta tütar wiibib.

„Imetaolifud on Isanda teed,“ oli Johanna Heingius ütelnud.

Ja tema ning ta poeg wiibisid mõtetes enam kui ilal enne Sonja juures, kes neile oli teada annud, mil ta Peterburisse jõuab. Waiksete ja südamlitunde soowidega saatsid nad Sassa Kalnoky tütre ta würsstilikku wanaema maija.

* * *

Nüüd wiibis Sonja tga päew hulk tunde würstinna seltsis. Ja päew päewalt sai Sonja Maria Petrownale armsamaks. Ta ei hoidnudki seda sooja tunnet toetamast, mis ta südant täitis. Sarnabus tema tütreaga tegi neiu talle ikka armsamaks.

Ehk küll würstinna seltskonnast hoidus, tuli wahetewahel ometi mõni wana sõber tema juure juttu wõtma. Ja kõigile paistis Sonja Koshnowi ilu ja weetlemus filma.

Estimeste küllatulistate hulgas wiibis ka Nitita Arganoff. Kohmetult seisis Sonja tema ees, aga krahwi filmad otstisid tema filmi, nagu oleks ta igatahes seda jällenägemist oodanud.

Ja nii tihti kui ta mõisast edaspidigi Peterburisse tuli, läis ta ka Kalnoky palees. Beaaegu kõik oma waba aja pühendas ta Maria Petrownale.

Ja sel oli tema pooldamisest hea meel, ilma et ta seda oleks aimanud. Talle oli noor-mees armas, ja kuna ta nüüd Sonja vastu

awalikum oli, siis rääkijid nad tihti Arganofi asjust. Würstlinna jutustas talle ka, et noor krähw pidawat rikka naise wõtma, aga et tal nähtawasti lusti et ole niisugust naist otsida. Tema olla suur idealist, kandwat rahwadnnes-tamise ideid rinnas ja olla väga demokraatline. Ta pidawat südameaadelit sünoimisaadelist kõr-maks ja olla kehwest hoolimata oma mõisa rahwa heaks enam teinud kui keegi teine. Aga sellepärast ja nimelt sellepärast olla ta int-mene, keda igalpool austatawat; isegi tema olla talle kõige soojemaks sõbrannaks.

Sonja kuulis seda kõike põlewa humiga. Ta ei seletanud enesele ka, et see ainult lihtne neiulik humi oli, mida ta krähwi wastu tundis. Ta teadis, et see ka weel midagi muud oli. Aga miks pidi ta seda tunnet walgustama? See oli tulnud ilma ta tegemuseta ja tahteta ja jäi ka, kas ta seda soovis wõi ei soowinud.

Milpalsu aega kui Pariisis, Sonjal nüüd enam ei olnud. Würstlinna ei tahtnud tema seltsist enam ilma olla. Annull kui würstlinna pärast lõunat puhkas, oli Sonja prii.

Siis läks ta jalutama ja rõõmustas, et vähemalt kord päewas wõis pifa käigu teha. Peterburi linn paistis olewat tema meelest weel huwitawam kui Pariis.

Peameelega käis ta ka Kalnohy palee ligi-dal seiswates suurtes puieistikudes, kus teed hästi haritud ja laiad. Sel ajal kui Sonja seal wiibis, olid nad peaaegu lühjad.

Et neil käitudel ka palju mehesilmi teda imestasid, seda ei pannud ta tähele. Ta oli sellega harjunud.

Aga siis torikas talle ometi filma, et üks umbes 40 aastat wana, toredas riides herra talle teele mitu lorda ette juhtus ja ta tähelpanu püüdis äratada. Mitu lorda käis ta tema kan-nul kuni Kalnohy paleeni. Ja wiimaks hakkas ta temaga ka rääkima, kui neiu ühest peaaegu tühjast puieistikust läbi sammus.

Ilma et talle wastust oleks annud wõi ta peale waadanudki, sammus Sonja edasi ja loo-tis, et tülitajast lahti saab. Aga järgmisel päewal wa lwas ta teda jälle tee ääres. Kõik selle mehe olemus, ta elatanud nagu ja kirgedest kortsutatud ilme oli nii wastik, et neiu nüüd parem oma jalutuskäitudest loobus, kui weel selle wastikusega tahtis kohata.

Ta walis järgmisel päewal otse wastupidise tee ja nägi, et tagaajajat polnud; aga juba järgmisel päewal oli see wastik mees wälja nuuskinud, kuhu neiu läinud, ja ilmus jälle. Kui Sonja temast mööduks, pakkus ta temale paludes kirja. Neiu pööras talle järele selja ja jättis ta seisma.

Nüüd katkus neiu tema käst lawalusega pääseda ja lahkus paleest tagaukse kaudu. See õnneistus mõni päew. Siis aga ilmus mees juba tagaukse lähedale.

Disustades seda tagakiusamist lõpetada, pööras neiu ümber ja ei läinud lähemal päi-wil üldse wälja.

Maria Petrowna märkas, et Sonja enam wälja ei läinud, ja küsis selle põhjust.

Awameelselt teatas Sonja selle.

Nüüd määras Maria Petrowna, et Sonjat ta käitudel alati üks teener pidi saatma.

Noorele daamile ei meeldinud aga jalutus-käigud auwäärilikult sammuma teenri seltsis. Mõnikord ajas see talle otse naeru peale. Aga parem oli see igatahes, kui jalutuskäitudest loobuda.

Ja lõesti ilmuski tagaajaja koha jälle, niipea kui neiu tänawale astus. Aga teenri pärast jäi ta kaugele.

Aga kui Sonja järgmisel päewal teenri seltsis jälle tahtis wälja minna, ulataa see talle kirja ja ütles, üks herra annud talle selle preili jaoks.

Sonja ei wõtnud kirja wastu. Et teener selle eest suure maksu oli saanud, jättis teener muidugi ütlemata.

Wihaselt teatas Sonja kõik würstinnale. See kutsus teenri ja küsis talt, kes talle selle kirja annud.

Kirjeldus pakkis täitsa Sonja tagaajaja kohta. See oli teenri tänawal peatanud ja temalt küsinud, kes see preili on, keda ta saatnud, ja siis palunud, temale seda kirja ära anda.

Würstlinna kästis kirja juhulikult omani-kule tagasi anda ja talle teatada, et würstlinna politsei appi kutjub, kui ta tema seltsinetu tülitamist ei lõpeta. Ja kui ta siis Sonjaga üft jäi, ütles ta rahustades:

„Urge nüüd enam karika, preili Sonja; poliitsetid ta kardab. Jah, intmene ei saa karistama nii ilus olla kui Teie.“

Järgmisel päewal teatas teener, et ta kirja tagasi annud ja würstlinna sõnad edasi ütelnud. Herra olnud väga pahane ja pomisenud: „Kõigi kuradite kiuste peab ta minu omaks saama!“

Nüüd ei julenud Sonja isegi teenri seltsis enam kaua aega wälja minna. Alles mõne nädala pärast läks ta kord jälle jalutama. Kuid seekord ei näinud ta seda wastikut isikut enam.

Sonja hakkas kergemini hingama. Ka järgmistel päewadel ei näinud ta teda ja oli nüüd kindel, et mees tagaajamise lõpetanud. Sellepärast läks ta jälle nagu waremint saatjata wälja. Tema iseseiswusetunne waidles sellele wastu, et tal teener alati taga oli.

Jutu peal kõneles Maria Petrovna ka Nikita Arganoffile tema lähema külaskäigu puhul Sonja juhtumusest.

Nikita silmad lahkisid mihas.

"Mingused ussid tarwis puruks tallata," hüüdis ta.

Würstinna waatas talle ehmunult otja.

"Sumala eest — Teie näete nii tige wälja. et otte kartma hakka."

Arganoff jäi taltfamaks.

"Kas ei pea inimene mihafets saama, kui niifugust häbematuft kuulud?" ütles ta rahuldawalt

Würstinna noogutas pead.

"Dignus teil on, Nikita. Niifugustele ifitutele sulub kare karistus. Aga kes tahaks niifuguse jättisega tegemist teha?"

"Preili Rohnow ei peaks ilal ilma saatjata wälja minema," ütles krahw ja waatas Sonja peale, kellele see jutt sugugi lõbus ei olnud.

Kui neiu krahwile selle järele taissi teed ulatas, märkas ta, et Arganoffi täed wäriseftid. Kas see ärewus oli tema pärast? Nagu wastufets tõstis Arganoff silmad üles ja filmitles teda nii paawa mureliku pilguga, et neingi oma rahu taotas. Ta oleks wõinud nutta ja hõisata ütlast. Ja filmapilguks muutufid nende pilgud üksteift waiifemata ärewufes. Aga Nikita Arganoff ei olnud mees, kes enese lastis oma tunnetest kaasa kiskuda.

Kui krahw Arganoff lahkus lubamisega, homme oma wana tädi feltis lõunat süüa — ta wiibis parajasti mitu päewa Peterburis —, ütles würstinna Sonjale:

"Waadake nüüd, preili Sonja, ka krahw Arganoff ütles, et Teie ei wõi wälja minna. Kas ei oleks ometi parem, kut teenri jälle kaasa wõtaksite?"

Sonja naeratas tehmikalt.

"Ah, pean üttema, et see mulle siis ainult wähe idbu teeb, kõrgus. Käin kiiresti ja tahan üffi olla. Käib aga tema minu taga, siis pean temaga sammu pidama. Ja tema käib nii ukhesti, et patt oleks teda ta rahus efsitada. Pealegi olen ma harjunud ife oma kaitfja olemas, ja selle wastiku mehe on kõrguse ehwardus wistiski eemaldanud. Niifuguseid häbematuft on Sumalale tänu ainult wähe leida, sest et mind peale selle weel keegi ilal ei tülitanud."

"Koh, ma loodan siis, et jeda enam ei juhtu. Igatahes on teener Teie käsutada. Tarwitfete teenrile ainult ütelda ja ta läheb kaasa. Arge unustage, Peterburi linn pole Berliin ega Pariis. Siin on inimesed tihti metfikumad." —

Kaks päewa hiljem jalutas Sonja tuntud puieftiku — teedel. Ta oli enne omastele kirjutanud ja kirja ife postile kaasa wõinud. Nii oli kell juba nelk, kui ta majast lahkus, ja kuna lund jadas ja ilm pilwes oli, hakkas juba hämaraks minema.

Rõõmsasti ja heas meeleolus sammus ta läbi lumefaju. Särawad lumetähed jäid ta juustele ja riistele ja ta jalad wajufid pehmesse lumesse nagu pehmesse waiifasse.

Igal pool hakkufid juba laternad põlema ja nende paistel kiirgufid lumetähed nagu wälkuwad teemandid.

Ta pööras parajasti ühele kitsale puiefteele, kui äkki tema ette nagu maa seest üks mees ilmus.

Eht küll mees kõrwuni kasukas oli, tundis Sonja ometi kohe ära selle häbematu, kes teda kõit see aeg oli kufranud.

Kuttu pööras ta kõrwale ja tahtis mehest mööbuda, aga lamal filmapilgul tundis ta enda mehe kõtest nagu raudklambristefst finni kahmatud olemat. Sõuga, mida felt kuiwetult mehelt ei oleks teadnud oodatagi, tõmbas ta neiu oma taga siiswä kuusepõõsa taha. Ehmatufes selle äitilise kallaletungimise üle ei saanud Sonja lõnagt suuft. Ta maables mehega kõigest jõust ja mehe palaw hingedõht riawas ta palgeid, kui ta hüüdis:

"Arge pange wastu, mu ilus preili. Mina ei lafe Teid lahti, enne kui mind olete kuulnud ja ma Teie uhteid huuli olen suudelnud. Miks olete mind nii kannatada lastnud? Kas Teie siis ei tunne, et ma Teid hullufeni armastan. Miks olete nii patulif ilus? Mina —"

Weel enne kui ta lõpetada sai, oli Sonja oma tarretufest loibunud. Rõgest jõust ennast lahti rabeledes, hüüdis ta walsusti ja terawastik:

"Silmapil laste mu lahti wõi ma hüüan appi!"

"Do, see ei tee wiga — puieftik on tähi. Waatafin enne järele. Dotan Teid filn iga pöew. Olesfin Teid juba warem tabanud, aga ma ei soowinud efsitamist. Kuulge mind — mina —"

"Midagi ei kuule ma — laske mu lahti — appi! Appi!" kisendas Sonja suurimas hädas.

Ja juba praksufidelt pööjad tugewate sammude all. Üks raudne rustlas kahmas häbematuft kraest finni ja raputas teda nagu kora. Kui tal karwamüts peast lendas, plaksufid ühtlast paar tublit kõrwakiilu mehe wihast wiltufitund nõole, nii et tal nägemine ja kuulmine kadus, ja siis wirutas sama raudne rustlas ta pilali maha.

(Järgneb).

Skudesnäsi tuletorn.

Austria kirjanik Karl Hans Strobl'i jutustus.

2

Walged kajakatiwad wintwäntasid tormi elawast ornamentikast eesriide kohal läbi ja see eesriide rippus ikka raskemini wette. Kallidest looridest wäjusid hämarusrikkad warjud, walasid hallust meeleheitlikkudele wärwidele ja woogasid edasi. Pikalewenides tuli alt sügawusest orelitoon ja sellele pidi ehitatama tormi jultunud kontrapunktik.

Oli aeg, et Peder tuletorni tuled põlema paneks. Knut seisis weel ikka ülestõstetud kätega, wannutades, ja waatas talle järele.

Kui Peder torni peas seisis, tundis ta tormi esimesi tõukeid ruumi wärisemises oma all ja kobas pimedas lampide järele. Ta kobas masiivset keha ja otsis lambipõlejaid — neid ei olnud. Weel kord kobas ta seda kohta, kus lambipead pidid seisma. Ta käsi kahmas bassiini, lambi kehad olid lahti, põlejad kadunud. Ruttu põlemapandud laternast woolas walgus üle walgustus-aparaadi ja otsis sama asjatumalt kui enne käed.

Nüüd jättis Peder lambid silmapilguks üksi, jooksis trepisi alla alumisele korrale telefoni juure ja otsis kõrgelhoitud laterna abil selle wänta.

Telefon oli kadunud. Laiali kistud naelaaukudest seinas, kus tangide jäljed peal, wõis näha, et üks hullumeelne mees nad oli lahti kiskunud.

Peder oli maailmast lahutatud, mehe seltsis, kelle waim hirmsaid ettekujutusi täis, tuletorni wäiksel kaljul üksinda. Wäljas algawas tormis laulis Knut oma laule maailma hääbumisest.

Mõne täiesti julgusetu minuti järele leidis Peder kitsa lootusesilla. Talle tuli meele, et oli lagawarakambris kellawärgi kõrwal muude asjade seas ja petrooleuminõude kõrwal näinud üht wäikest kastikest; temale oli siiatulekul öeldud, et selles tagawara osad lambi juure olla. Kui Knut ei olnud unustanud neidki kõrwaldamast, siis oli tuletorn tuleta, jäi mustaks sambaks tormis ja ei saanud laewadele teed näidata.

Peder nägi Skudesnäsi metsikut randa täis rususid; plangid ja puunõud

lähenesid pikkamisi, ja ühel kaljul rippus üks surnukeha nõretawa mererohu wahel.

Ta jooksis trepist üles, kiskus kambriukse lahti ja walgustas seda. Ühes nurgas seisis wäike kastike, paksu tolmukorraga kaetud. Ilma et enesele oleks aega wõtnud sündsast riiista otsida, hakkas ta taskunoa ja küünite abil kastikese kaant murdma.

Naksti — murdus noatera.

Murdunud tüükaga töötas Peder edasi, sai wiimaks lahti. Lambi põlejad weeresid põrandale, ei tahtnud endid külalt ruttu kinni wõtta lasta ja läksid wiimaks ragisedes ja kiunudes lambi wäntidesse. Wõttis tüki aega, enne kui paksud tahid tuld wõtsid ja suitsedes wäikseid suitsupilwi hakkasid tõstma.

„Jumal ei jäta mind maha! Jumal ei jäta mind maha!“

See oli palwe ja tänulik palwetetus.

Lambitsilindrid wäjusid oma kaitswatest kestadest tühtlaselt alla, rahustasid leegi wabina waikseks alaliseks põlemiseks, ja Peder wabastas kellawärgi hoowa, nii et tuletorn jälle hakkas oma waheldawaid märke läbi tornipea paksu klaasi wälja saatma.

Nüüd alles tundis Peder, kuidas teda oli piinatud. Tema kael oli sirutusmasinal wälja wenitatud, ta jalad Hispaania saabastest pigistatud ja ta käte põidlad walutasid, nagu oleksid raudkruwid ta kondid purustanud. Ta kukkus maha, tõusis üles, kukkus uuesti, heitis enesele oma nõrkust ette ja katsumast jälle püsti ajada, kuni ta aru sai, et ilmaaegu oma hirmsa seisukorra mõju jälgis. Tema teadwuse hämarnähtustesse kuulus, niipea kui ta oma tahte lödwenemisele alistus, täielik ükskõiksus hädaohu wastu, mis teda ähwardas. Kui ometi lambid edasi põleksid!

Äkilise ehmatuse tõuge oli ta mõtted loogika roobastelt kõrwale wisanud, oli kokkukuuluwuse ahelad katkestanud, nii et ta lihtsat otsust ehk järeldust ise oma hääbumisest tuletornitule kustumise peale ei osanud laiendada.

Tema mõtlemisprotsessi nähtavast nüridusest ja hääbumisest hoolimata jäid kõik ta meeled ärksaks ja olid pea-aegu otse walusa tähelepanuga pöördud kõigile mõjudele wäljastpoolt. Pimedate trepi ääre kohale kummardades, katsus ta pingule kistud nägemisnärwidega pimedusest torni kõhus läbi tungida. Tal oli kindel teadwus, et ta silmaterad haigliselt olid suurdunud. Ta kõrwad kohisesid alatasa nagu pingul membraan, mis kõige pisemad kohinad kinni püüab. Torni löögid kukkusid nagu otsekohesed liigutused ta kõrwa ja nende wahel kuulatas ta tormist katkirebitud häwituselaulu sõnu. Aga ei leidnud neid enam; kus ta neid ootas, olid augud, wahed, nagu oleks tule loitma hakkamine pimeduse wõidulaulu lõpetanud.

Suur kiwi, mis ta peast mööda tornipea raudsetesse keretuge dedesse lendas, äratas Pederi tema tuimusest hädaohu wastu. Kokkukuuluwused ilmusid uuesti, loogika ahelsillad ühendasid ta mõtted, ja lõtwusest ülesraputatult asus Peder ennast hullumeelse mehe kallalekippumiste wastu kaitsma. Ta laskis kukkuwa luugi maha, asetask mõned rasked kastid selle peale ja tõmbas oma õlekoti trepi ligidale, et läbi põranda waenlase liigutusi wõiks kuulata. Siis katsus ta, pikutades oma õlekotil, ennast aparaadi ühetasaste keerutuste läbi rahustada ja silmitses kronomeetrit seinal, mis teatas, et kolmapäew kätte jõudnud ja et tal weel waja oli kolmpäewa tuld kaitsata.

Algawa päewa ahetaw walgus näis torni wiha weel tõstwat, nagu oleks ta tahtnud waenuliku walguse wastu kõik oma jõu kokku wõtta. Ta rebis põgenewa öö musta mantlipidi lähedale, laotas räbalad mustade, üleskuhjunud woogude ligidale ja kihutas läbi kitsaste wahede mere ja pilwede wahel ringi, nii et nad kõik ühiseks keeriseks muutusid.

Peder ei julenud lampe kustutada. Ta otsis wäljas laewu, aga asjata. Ei olnud muud näha kui mässu kõige lähemas ligikonnas ja mere hirmsat põrkamist wastu tuletorni graniiti. Graniitrahn, millest torn kaswas, oli kadunud ja üks woog nihkus üle teise täis walgeid murdjahambaid, himukalt wärisewaid küüsi ja metsikult hingitsewaid,

weest nõretawaid kõhukülgi. Kärssitu jõukatsumise himust, lükkasid nad üksteist esirinnast eemale, kukkusid ninali üksteisest ette jõuda püüdes, ajasid ennast püsti kuni tornipea kõrgusele, matsid torni susisewasse wahusse ja panid ta oma kehade ja tagast järel weetud sabade raskuse ning raskete löökide all põruma. Siis wajusid nad wäsinult tagasi, awasid silmapilguks waate merele ja andsid teistele, oma weel metsikumatele sõpradele teed.

Sellest möllust ennustas Peder omale jälle rahu. See näitas talle mere loomulikku nägu, pingule kistud jõudude enestemõistetawat wabanemist, tuttawa elu tuntud wäljendust.

Nii möödus päew, ja öö tuli oma mõrtsukaliku pimedusega tagasi. Ja ühes temaga tuli hirm ja tegi Pederi nõrgaks ning wäsinuks. Soowist täidetud, jälle ise enese rääkimist kuulda, pööras ta masina poole, palus teda wastu panna, oma kohust täita, ja töötas, et ta tema pärast torni jälle läikiwaks puhastab ja wärskest õlitatult puhata laseb. Mis tal enesele oli ütelda, seda ütles ta aparaadile, mis talle järjekorralikkude wahede järele wälgudega wastas.

Siis jäi ta magama ja tundis oma une raskust. Mingisugune asi eksitas teda, hoidis ta teadwuse läwel kinni ja ei lasknud seda käest libiseda. Mingisugune kobin, mingisuguse luupainaja alaline liginemine hoidis ta magamise ja ärkweloleku wahe peal, kust ta ei suutnud wabaneda.

Ta mõtted keerlesid ringi, tume walutunne haiges hambas tahtis talle appi tulla, aga keha wäsimus lukustas ta mingisugusesse liikumatuse kongi. Äkitselt kukkusid ta wangikoja seinad sisse; midagi tuksatas tast läbi. Teda raputas mingisugune tõuge. Ta ärkas, nägi üht kogu oma peal kummardawat ja oma pea kohal mingisugust tööriista kõigutawat.

Kui Peder eneselt hiljem küsis, kuidas ta selle hullumeelse mõrtsukaliku kallaletungimise käest pääses, ei teadnud ta enesele selle peale suurt midagi wastata. Kõik liigutused ja otsused sündisid iseseiswalt, ilma teadwuseta. Ta kähwas kõrwale, kuulis kõwa lööki, kargas üles ja kahmas Knutil kõrist kinni.

Weel kord katsus Knut kirwest üles tõsta, aga Peder wiskas oma raske keha kogu jõuga tema wastu, rippus ta käerandme küljes, oma kõwade sõrmedega sellest kinni kahmates, ja hoidis kõrist kinni, nii et hullu kõledad karjatused groteskiks kiunumiseks pigistati.

Maadlemine paiskas nende kehasid kitsas ruumis siia-sinna. Knut surus Pederit wastu walgustusaparaati, ja Peder, kes lampide purustamist kartis, püüdis kõige jõuga luugi poole, mille neljanurgeline auk lootust surmawaks kukumiseks andis.

Hullumeele ja meeleheite wahel tegi wiimaks otsuse juhuse — kirwe mahakukkumine esimese omaniku käest. Knut oli juba oma kõri wabastanud, hoidis Pederi paremat kätt hirmsa pigistusega ja paljastas oma kollased hambad, himukalt nagu murdja waenlase kõri poole püüdes. Kõiges omas hädas tuli Pederile sel silmapilgul jälle meele tiiger, keda ta kord ühel laadal näinud. Waewalt oli waht oma warwa ära wõtnud, kui tiiger ta warjule hirmsa hüpega järele kargas, ja kuna ta waenlast kätte ei saanud, surus ta oma käpad vähemalt puuri puupõrandasse, nii et pilpad lendasid. See oli tookord olnud, kui nad kinni olid wõtnud ühe wäikse poisi, kes ühest poest oli tahtnud nikerdatud hobust ära warastada. Ja üsna selgesti mälestas ta, et ta naine tookord seljawalu üle oli kurtnud, ja et ta rahwamurrus teda siis hoolega oli hoidnud, sest ta naine oli siis käima peal olnud. Ja nüüd oli poisil juba neli hammast. Issand Jumal, kui ta poissi weel kord näha tahtis, siis oli waja ennast nüüd hoida!

Weel kord wõttis alistuw mees kõik oma jõu kokku, tundis liiasti pingutatud lihastes terawat walu ja arwas kontidegi raginat kuulwat waenlase koorma all. Ribide wahele oli kuuma werd walatud ja see woolas iga naksu juures peatumatult liigetesse, nii et need ikka raskemaks läksid ja lödwemaks jäid.

Äkitselt astus Peder mingisuguse asja peale, mis ta jala all üles kargas. Knut waarus, laskis pigistuse silmapilguks lödwemaks, ägas silmapilk kinnikahmawa Pederi rusikate all ja, kirwes põlwede wahel, lödwenes. Peder kahmas tal ühe naksuga keha ümbert kinni,

tõstis ta üles, kandis ta, ilma et ta Knuti jalatõukeid jalgade peale ja rusikahoope pähe oleks tähele pannud, luugi juure ja paiskas ta alla.

Knuti pea kadus pimedusse, nagu mererohuga kattunud kaljurahn wee alla kattub. Edasikestwas wihas, mis alati järgneb wõitlusele, milles peaaegu oleks olla jäädud, tahtis Peder talle kirwestki järele wisata, soowides, et see ta täiesti tapaks, kui ta weel surnud ei oleks. Aga siis peatas ta.

Tal oli kirwes sõjariist Knuti wastu, sest see ei olnud weel sugugi kindel, kas Knut küllalt nii raskesti oli haawatud, et enam uut kallalekippumist ei jaksanud ette wõtta.

Need kaalumised sündisid weel ärewuse mõjul, mis wõitlusest järele jäanud. Kui tagasilööki tuli, heitis Peder luugi kõrwale maha, wõimetu mõtlemiseks, otsustamiseks ja liigutamiseks.

Ta surus oma keha wastu põrandat, wähenidas oma lihaste põnewuse ja oli sellega rahul, kui elult ainult weel rahu loomulikku mõnu nõudis. Endistest nähtustest Knutiga, tema hullust torni ümber käimise ja teenistuse waewast wäsinud, wõttis Peder oma jõu täieliku kustumise nagu iseenesest mõistetawa asja wastu ja sattus helewusse, milles ta ennast arwas kaitstud olewat waherahu läbi hädaohu eest. Ses seisukorras oli seda imelikum, et ta ühele kobinalle oskas tähelepanu kinkida, mis tormi wingumises nagu tuisatult lähenes. See oli ühetooniline, korduw, alati kolm korda korduw koputamine. Kust see tuli, jäi torni rappumises otsustamata.

Uimastusest ärgates, katsus Peder ta päritolu selgeks teha ja jõudis sellejuures teadwusele, et ta pea luugi kohal rippus ja siis alt wastu terawat reflektorite walgust pidi näha olema.

Ehm oma ettewaatmatuse üle tegi ta esiti kangeks, siis aga kähwas ta kiire ropsuga tagasi — ja samal silmapilgul lendas pikk, ridwa külge seotud nuga alt trepi sügawusest üles. Oli selge, et see aparaat ta näo kahtlemata oleks puruks lõõnud, kui ta oma kohale oleks jäänud.

Nüüd hakkas Peder luuki kindlustama. Hullumeelne oli wist Pederi uimastuse ajal puust ukse riiwid ja hinged wälja lõiganud ja selle peale ase-

tatud rasked kastid kõrwaldanud. Lühi-kese otsimise järele lõhkus Peder ühe kasti ära, mis siin ülewal oli, pani lauad risti augu peale, kust nuga töö ajal ikka jälle üles wälkus, nii et ta õige ettewaatlik pidi olema, ja koormas nõrgad lauad oma riigi ja alumise hulluse wahel kõiksugu asjadega, mis ta kambrist iial leidis.

Nüüd wõis ta niikaua julge olla, kui ärkwel oli. Kuna ta wiimaks ometi hullu kawatsusi taipas, teadis ta, et Knut kõik tegi, mis wõimalik, et tuld kustutada ja inimesi hääbumisele saata.

Kaastunne, mida ta haige wastu tundis, käis ühes suunas kahetsusega, et Knut polnud hukkudes kaelaluud murdnud.

Et mitte magama jääda, käis Peder ruumis edasi ja tagasi ja sattus niiviisi ringi käima, milles ta alles peatus, kui märkas, et sellega Knuti keerutusi järelle aimas.

Wärisedes tõrjus ta tagasi mõtte, mis igalt poolt üles kerkis ja teda peaaegu käega katsutawalt oma hõlma mässis: et Knuti haigus külgehakkaw oli ja et hulluga koosolemine ka terve inimese wõib hulluks teha. See mõte muutus ikka raskemaks, wajus waimlise grawitatsiooni seaduse järele sügawamale ta hinge ja ei lasknud teda enam lahti.

Püüdes hullu loogilisi eksitusi jälgida, ta kawatsustest kriipsu läbi tõmmata ja neile terve inimesemõistuse müüre ette seada, tuli tingimata nendesse labürintidesse süweneda ja waldadesse minna, kus inimene nõutu ja segane on. Ta pidi sedasama külgehakkawatest batsillustest täidetud õhku sisse hingama ja wiimaks kindlate mõistete juures kahtlema hakkama, mõistete juures, mis siamaani elu alalhoidmise käsiraudadeks olid olnud.

Seda kaaludes tundis Peder ühtlasi, et need mõttekäigud palju peenemad ja kangemad olid kõigest, mida ta siamaani oli harjunud eneses leidma, ja ehmatades arwas ta neis esimesi muudatuse märke ära tundwat. Ta kartis, et sama läikiwad ja tühjad silmad saab kui Knutil, silmad, midata maadlemise unustamatul silmapilgul oma kohal näinud, kõige pealt tundis ta suurt hirmu selle eest, et wahest sama hullu arwamise saab kui Knut, kes nõudis, et tule-

torni tulemärk patuse inimesesoo nuhtluseks ära tuleks kustutada.

Tasane sumin, mis kellawärgi keerutusi saatis, näis seda mõtet edasi harutawat ja waljundawat. Seistes üsna aparaadi ligidal, jõudis ta selgusele, et ei olnud eksinud. Ta teadis ju, et massin oli ta sõber. Niikaua kui lambid weel põlesid ja torni märgid merega rääkisid, ei olnud Peder üksi. Ja lambid põlesid nii kaua, kuni kambris suurtes petrooleuminõudes weel tagawara oli, mis juhtitorude kaudu lampidesse woolas. Peder waatas järele, et wedelikumõõtja raudkasti küljes weel küllaldast tagawara näitas.

Siis waatas Peder kaua wälja merele ja arwas kõigest tormist hoolimata, mis taewa ja wee wahel möllas, märke leidwat, et torm lõppemas oli. Neljapäewa õhtul sõi ta wiimse tüki leiba, mille ta enam juhuslikult kui ümberpiiramist oodates siia oli kaasa wõtnud.

Siis tuli jälle hirmus öö, mil Peder kõik oma elu head waimud appi pidi kutsuma. Reast kutsus ta õnne kohusetundega, ise oma jõu uhkusega, allumise häbiga, ja põgenes wiimaks hirmu juure ise oma elu pärast.

Tükike kõwa leiwakoorikut oli tal haigesse hambasse sattunud ja walu äratanud. Wäsimatult edasi-tagasi käies, ikka jälle reflektori wälkudest pimestatud, katsus ta walu hambas keelega liigutusi tehes ärkwel hoida. Terawatest äärtest haawatud, paistetas ta keel üles ja oli nagu kuum raud suus. Aga ikka jälle wõitles ta meeleheitlikult une wastu ja tegi enesele ise haiget hammast puudades walu.

Hommiku eel leidis ta, et ta seda tortuuri enam ei tunnud ja wastupanematu jõuga unele wastu libises. Hoopis kummalised ettekujutused tahtsid rahule ülemineku wahetalitajateks olla. Ta istus spiraali tipul, mis tema all lõpmata keerutustes ikka enam laienes, ja hakkas üsna pikkamisi teed mööda alla wajuma, kuni ta sõidust uimastatult peadpöörilawalt kukkuma hakkas, kuna see kukkumine temas mõnutunde äratas.

Wõi ta nägi oma ees kuuli, mis walgel maanteel weeres, ikka vähemaks jäi ja ometi iial ei kadunud, kuna ta weeremine ikka selgesti kuuldawaks jäi.

See kõik mõjus unisekstegewalt, raputas ta tahte tugesid, mis walwamist

soowisid, wajus tema peale ja kaotas edasi-tagasi käies ta mõistuse. Ta tundis, kuidas ta silmamunad ülespidi keerasid, kuidas ta keel raskelt ja kuiwalt kogu ta suu täitis, ja katsus kõiki ilmutusi täpselt tähele panna, et sel kombel une eneseunustust enesest eemal hoida.

Ta ei julenud silmapilgukski maha heita, kartes hirmsat uimastust, mil Knutil kallalekippumiseks wabadus oli. Aegajalt kuulatas Peder, kas all midagi liiguks. Aga Knut näis magawat wõi hullumeele mõnesse teise järku langenud olewat, kus kõik tegewus lõpeb.

Reedel lõuna eel wõis Peder lambid kustutada. Taewas oli selgeks läinud ja andis küllalt niipalju walgust, et karistatud mere ärewust kaugele wälja näha wõis.

Peder käis jälle edasi ja tagasi ning kahetses, et tormi tõuked wastu torni olid lõpnud. Tuule tasasem sumin oli nagu kutse magamiseks. Tunnid tulid ja läksid, ilma et Peder seda oleks märganud. Ta tundis enda olewat keset maailma piina, mis tast läbi hoowas, iseenesega igal pool kokku puutudes ja segudes, ja sellejuures teda ometi mitte ärkvel hoida jõudes.

Aega siin nagu ei olnudki. See asus nagu wäljaspool ruumi. Alles kui Peder pimedas wastu aparati pörkas, tuli talle ta ülesanne meele. Waewalt jaksas ta wäikesi liigutusi teha reflektoride teenimiseks. Igaks käesirutuseks, igaks sõrmeliigutuseks oli waja otsust, jõupingutust, nagu seda muidu isegi kõige raskemate tööde juures waewalt waja oli.

Teadwuse wiimse raasuga ütles ta enesele, et midagi peaks sündima. Üks purustatud kasti pilbas tõi talle mõtte. Kuulmatu waewaga teritas ta selle pilpa wäikseks oraks ja torkas selle kõigest jõust haige hamba õõnsusesse. Elustawast walust wallatud, toetus ta seinale ja hoidis karjumist tagasi.

Nüüd oli asi parem, ja et ta meeled jälle eluwõimulised olid, ilmus kohe selles, et ta kõigest piinadest hoolimata tasast, wahetumat krabinat kuulis. Ta asus kuni metoodilisele läbiotsimisele ja roomas, õnnelik oma tagasitulewa waimujõu üle, kõigis nurkades ringi, kuni selgusele jõudis, et tal waja oli kambris petrooleumi nõusid üle waadata.

See oli ühe tööriista hää ja andis tooni, mis metalli metalli wastu pörgates tekitab.

Aga parajasti kui Peder kambrisse astus, kadus krabin äkki ja muutus teiseks: muutus kangeks kihisemiseks ja susisemiseks, nagu walataks wedelikku kitsast august wälja.

Kohkudes waatas ta petrooleuminõud läbi, hoidis laterna nurka ja pani, kui midagi ei näinud, kõrwa külma raua külge. Nõust tuli sulin, ja kui Peder, ehmatusest meeletu, wedeliku mõõtjat walgustas, nägi ta, et wedelikusammas kiiresti langes.

Peder sai kohe aru, mis see tähendas.

Knut oli tööriistade seast puuri leidnud ja hullumeelse jõuga nõu põhja augu puurinud. Sulin kestis edasi ja woolas nagu weekosk üle kareda, kiwise naeru, mis järsult alt ruumist ülestõusis.

Kokkupigistatud lõualuuga, mis ora sügawamale hambasse wajutas, hakkas ta nõud awama, wahetas wõtmeid, rebis pika katse järele kaane lahti, just parajal ajal, et näha, kuidas petrooleumi tagawara wiimne osa põhjasolewa augu läbi kadus.

Kaas wajus jälle kinni.

Weel oli lampides õli, aga Peder arwas põlemisekestuse wälja ja leidis, et lambid esimestel hommikutundidel pidid kustuma, kui õõ weel täitsa polnud möödunud.

Asjata oli Knuti kallale kippuda ja teda kütkestada, et tuletorn enne aega pimedaks ei jääks. Kahtlemata polnud ta petrooleumi teise nõusse lasknud jooksta. Aga Peder oli õnnetusest segane; üks mõte oli teda wallanud, põksushullusti ta külma higigakaetud peas, soow hullumeelset nende hirmsate ööde, wäljakannatamatu pinewuse ja selle wiimse teo eest karistada.

Weel kord kiskus ta kaane lahti, pistis käe nõusse ja weendus, et nõu tühi oli . . . tühi . . . Siis tormas ta luugi juure, wiskas luugile kistud kastid kõrwale, lükkas laud ära . . .

Raske must suits tuli august, ja kohe kargas sinine tõrkaw leek järele ja kõrwas ta nägu.

Kõik oli hilja.

Knut oli petrooleumi põlema pannud. Ei olnud enam muud päästa kui elu.

Kirwega hakkas Peder wastu pakse klaasruute taguma. Kõik klirises ta ümber. Klaasikillud tabasid ta käsi ja nägu,

haawasid teda ja tegid ta hulluks. Pime woolawast werest ja poollämbunult pugest ta august läbi, rebis katki oma riided ja liha ja kahmas pikserauast kinni. Siis kargas ta aknast välja. Parajasti alla libisema hakata tahtes, tuli talle meele, et parem oleks olnud, kui ta ühe klaasplaadi kruwid oleks awanud. . . . Ja siis pidi ta küll hamba välja tõmmata laskma, kui juba jälle oma poja juure jõudis . . .

„Suurde, suurde Babilooni näen käiwat wälgujooni : tuld seal rahwa peale sajab, Jumal wihajuttu ajab . . .“

laulsid leegid. — — —

Mehed, kes hommikul paadiga Hangesundist tulid, nägid juba kaugelt tule-

torni suitsewa fanaalina. Nad aerutasid ruttu, nii et paat üle ikka weel raskesti woogawate lainete hüppas, ja wahtisid waikides kiwise toru poole, kust leeki-dewillid välja limpsasid.

Meest, kes, graniitrahnul põlwitades, nende rakkus kätest kinni kahmas, ei tunnud nad kohe ära. Siis wiimaks hüüdis üks neist ta nime:

„Peder!“

Ja siis waikisid nad jälle, kuna leegid tornist woogude kohinale sugulase-likkudel häältel wastasid.

Asjata oli küsida Pederi seltsimehe järele:

Knuti oli häwitusingel leekiwa hingeoõhuga tuhaks põletanud.

(Lõpp.)

Haatem.

Persia luuletaja M. Eddin Saadi.

Haatemil oli must hobune, kergem kui suits ja kiirem kui maru. Selle hirnumine oli kui pikse mürin, ja kohale jõudis ta kiiremini kui wälg. Tema higitilgad katsid mägesid ja orge nii kui kaste pärast kewadiste pilwesagarate möödumist.

Rändajate juttude läbi, kes Haatemit näinud ja tema ausust ning ta hobuse kiirust kiitsid, oli mehe kuulsus tunginud isegi Ruumimaa keisri kõrwu.

„Temasugust ausat meest pole leida kusagil ja tema hobusest ei saa keegi mööda. Nagu laew merel tormab see loom läbi kõrbe ja rongad ei jaksa temast mööda lennata.“

Nii kiitis rahwas.

Siis ütles keiser oma nõuandjale:

„Kus pole tõendust, seal pole ka tõtt. Ei wõi uskuda kõike, mis kõneldakse. Sellepärast tahan mina Haatemilt selle hobuse omale nõuda. Täidab ta minu soowi, siis usun ma ta meele kõrgust, ja kui mitte, siis on see kõik ainult kiitlemine.“

Sellepeale saatis keiser ühe targa mehe Thai maakonda ja andis talle kaasa kümme meest. Need jõudsid kõrbe, kus Haatemi telk paljal lagendikul ühe allika juures seisis, ning astusid wäsinult ja nälginult telki.

Haatem wõttis nad lahkesti wastu, kosutas neid selge allikaweega, tappis ühe hobuse ära ja toitis neid selle lihaga ning muu maiusega; isegi teeraha andis ta neile edasisõitmiseks.

Mehed jäid tema juure ööseks ja awaldasid talle hommikul oma reisi otstarbe.

Haatemit tabas see wäljendus nii põrutawalt, et ta pea hakkas ümber käima ja ta oma käsi närima hakkas.

„Oh mõistlik mees“, hüüdis ta, „miks ei ütelnud sa seda mulle juba eile kohe? Ma tapsin selle tuulkiire hobuse eile õhtu teile söögiks, sest hilise aja ja wihmase ilma pärast polnud mul wõimalik kaugele karjamaale minna teist hobust tooma; hea loom oli mu tallis üksi ja mina ei oleks iial selle süü waewast lahti saanud, et mu külalised õhtul oleksid pidanud tühja kõhuga magama heitma. Minu nimi on ju kuulus küllalt, kuigi mul seda kuulsat hobust enam ei ole.“

Nii kõneles Haatem.

Ja andis neile raha, riideid ja hobuseid tee tarwis. Ja mehed läksid koju tagasi.

Kui keiser Haatemi heldusest teate sai, kiitis ta teda enam kui ükski teine enne teda.

Teosest „Gullistan.“

Pojad.

Prantsuse kirjanik Guy de Maupassant.

Mõlemad majakesed seisid väikse suvituskoha lähedel mäekingul jalal. Mõlemad saunikud pidid palehigis töötama, et sigimatu maapind nende lastele leiba annaks. Ja kummagis majas oli neli last.

Naabruses seiswate majade uste ees sagasid need lapsed hommikust õhtuni. Mõlemad wanemad lapsed olid kuus, nooremad umbes poolteist aastat wanad, sest et mõlemas majas olid olnud pulmad ja järelikult ka lapsed peaaegu ühel ajal.

Emad oskasid oma lapsi suurest karjast waewalt üles leida. Kaheksa nime wurisesid neil wahetpidamata peas. Ja kui kord weel kummagil wahel tarwis oli kedagi neist kutsuda, siis hüüdsid nad tihti esiti kolm nime, enne kui õige tabasid.

Saunas, mis suvituskoha poolt tulles esimene oli, elas perekond Turache, kel oli kolm tütart ja üks poeg; teises elasid Wallinid ühe tütre ja kolme poja seltsis.

Nad kõik elatasid endid wiletsasti supist, kartulitest ja wärskest õhust. Kell seitse hommikul, lõunaajal ja kell kuus õhtul kogusid emad oma wõsud eneste ümber, nagu hanekarjased oma haned kokku kutsuwad, ja jagasid neile putru. Lapsed istusid wanaduse järjekorras puust laua ümber, mis, wiiekümne-aastasest tarwitamisest hiilgawaks küüritud. Noorem wõsu ulatas suuga waewalt lauaääreni. Iga lapse ees seisis taldrek leiwatükikestega, mis wees, millega kartulid keedetud, üles leotatud, ja tüki kapsaga ning kolme kartuliga. Ja kõik see sõjawägi sõi, kuni isu kadus. Ema söötis kõige wähemat.

Kui pühapäewiti tükike liha keedupotis leidis, oli suur püha, isa jäi siis kauemini harilikult laua ääre istuma ja kordas tihti: „Niisugust toitu soowiksin iga päew!“

Ühel õhtupoolikul maikuul peatas majade ees kerge troska, ja üks noor daam, kes ise hobust juhtinud, ütles oma kõrwal istuwale herrale:

„Waata ometi, Henri, seda lapsekarjal! Kui toredasti nad kõik koos liiwas mängiwad!“

Herra ei wastanud, tema oli harjunud sarnase imestusega, mis teda walustasti ja peaaegu etteheitwalt puudutasid.

Noor daam aga hüüdis:

„Pean ühte neist suudlema! Oh, nii heameelega soowiksin ma üht niisugust last. Seal — seda kõige pisemat!“

Ja juba kargas ta troskalt maha ja ruttas laste juure, wõttis teise kõige wäikematest, see oli wäike Turache, sülle, ja suudles teda arglikult määrinud palele, heledatele juustele, mis kõik-sugu puru täis, ka ümmargustele kätele, millega laps ta kallistusi tagasi püüdis tõrjuda.

Siis läks ta jälle troskasse, mis ruttu minema weeres. Kuid järgnewal nädalal tuli ta jälle, astus ise maha, toppis wäikse mehe kooke täis, ja söötis teisi kompwekkidega; siis mängis ta nendega nagu uulitsalaps, kuna ta mees toredas troskas kannatlikult ootas.

Ja ta tuli weel kord tagasi, tutwustas ennast wanematele, ilmus siis warsti iga päew, ja alati olid tal taskud maiustusi ja raha täis.

Ta nimi oli proua de Hubieres.

Kui ta ühel hommikul jälle tuli, astus ka ta mees troskast wälja; ja ilma et nad oleksid seisatanud laste juures, keda nad nüüd juba paremini tundsid, astusid nad maija. Mees ja naine lõhkusid parajasti söögi keetmiseks puid; üllatatult kargasid nad püsti, töid toolid ja ootasid, mis nüüd pidi järgnema. Ja noor proua algas pisut kohmetult ja kogeledes;

„Tahaksin Teiega kord heameelega rääkida, kas teie . . . kas te oma wäikest poissi ei annaks mulle? . . .“

Eit ja taat silmitsesid üksteist arusaamatult ja ei wastanud.

Proua tõmbas hinge ja jatkas:

„Meil ei ole lapsi . . . oleme üksi . . . minu mees ja mina . . . tahaksime teda täitsa omale . . . kas tahate teda anda?“

Eit hakkas taipama.

„Te tahate Kaarlit? Ei, teda me ei anna . . .“

Nüüd wõttis herra de Hubieres sõna:

„Minu proua ei väljendanud oma mõtteid küllalt selgesti. Meie tahame teda omale kasulapseks wõtta . . . tema tohib teid vaatamas käia. Kui ta, nagu arwata wõib, hästi areneb, siis jääb ta meie pärijaks. Peaks meil enestel veel lapsi olema, siis pärib ta nendega üheõigusliselt. Kui ta aga mitte ei kaswa meie soowide wääriliselt, siis anname talle täisealiseks saamise puhul kakskümmend tuhat franki, mis juba nüüd tema nimele panka maksame. Teie aga saaksite kuni surmani 100 franki kuus paiukit. Kas saite nüüd aru?“

Eit oli wihaselt püsti karanud.

„Minapeaksin Kaarlikese ära müüma? Ei, seda ei ole veel üheltki emalt nõutud. See oleks häbitu tegu!“

Mees tegi tõsise, järelmõtliku näo ja ei ütelnud midagi, aga ta noogutas wahetpidamata pead ja awaldas seega naisele nõusolekut.

Proua de Hubieres hakkas nutma, pööras oma mehe poole ja kogeles nuuksudes lapse häälel, kelle soowid harilikult alati täidetakse:

„Nad ei taha, Henri, ei taha!“

Nüüd tegi mees wiimse katse.

„Olge armsad inimesed, mõtelge ometi lapse tulewiku ja õnne peale . . .“

Eit hüüdis talle meeletult wahele:

„Lõpetage juba kord . . . kaduge ja ärge tulge iial enam tagasi. See on liig, kuidas last wägisi tahetakse ära wõtta!“

Kui proua de Hubieres wälja läks, märkas ta, et seal kaks üsna wäikest last mängisid, ja küsis nuttes, hellitatud naise wintskusega, kellele keegi veel pole suutnud ei ütelda:

„See teine laps ei ole teie oma?“

Wana Turache wastas:

„Ei, see on naabri laps; kui tahate, küsige sealt kord.“

Nende sõnadega astus ta jälle ütti, kus eit ikka veel edasi torises.

Wallinid istusid laua ääres ja sõid oma leiba, mille peal üsna õhuke kord wõid oli.

Proua de Hubieres tegi uuesti oma ettepanekud, nüüd seekord palju ettewaatlikumalt, wõrgutawamalt ja meelitawamalt.

Abielupaar raputas esiti eitades pead. Aga kuuldes, et iga kuu sada franki saawad, waatasid nad üksteisele küsides otsa ja nende kindlus näis olewat juba nõrgeneud.

Kaua waikisid nad kahewahel olles, nähtawasti enesega aru pidades. Siis küsis eit:

„Mis sina sellest arwad, mees?“

Mees wastas tõsiselt:

„Arwan, et see ettepanek pole wist paha.“

Nüüd hakkas proua de Hubieres, kes hirmsa kärsituse pärast juba wärises, neile lapse tulewikust rääkima, tulewikust ja õnnest ja hulgast rahast, mida see neile hiljem wõiks anda.

Mees küsis veel:

„Ja tuhatkaks sada franki paiukit aastas, kas see tehtakse notariuse juures kindlaks?“

„Muidugi,“ wastas herra de Hubieres; „kui tahate, juba homme päew.“

Naine, kes pisut järele mõtelnud, tähendas veel:

„Sada franki kuus, seda on lapse eest veel wähe; paari aasta pärast wõiks ta meid juba aidata. Peame saama sadakakskümmend franki . . .“

Proua de Hubieres lubas seda ka kohe, ja kuna ta lapse kohe tahtis omale wõtta, siis pani ta kohe esimeseks kingituseks sada franki lauale, kuna ta mees kirja kokku seadis. Külawanem ja üks naaber olid tunnistajateks.

Ja noor proua wõttis huluwa poisi rõõmuga sülle, nõnda, kuidas kaua igatsetud ehte asi kauplusest kaasa wõetakse.

Turached seisid oma läwel, waatasid talle waikides ja waljul näol järele, ja, wõib olla, kahetsesid juba oma wastupanekut.

Ei kuuldud enam midagi wäikesest Jean Wallinist. Wanemad tõid iga kuu oma 120 franki notaariusest ära; aga oma naabritega elasid nad waenus, sest et emä Turache neid surmani wihastas, kuna ta nii waljusti, et see Wallimidele kõrwu kostis, ja alati kordas:

„Milline häbi ja alatus, oma last ära müüa!“

Ja tihti kaelustas ta meeleldi oma Kaarlikest ja hüüdis talle, nagu oleks see teda mõistnud:

„Meie sind ei müü, ei, meie lapsi ei müü! Kui me ka ei ole rikkad, oma lapsi me ikka veel ei hakka müüma!“

Seda juhtus iga päew, aastast aastasse. Iga päew pomiseti ukse ees midagi, mis naabrimajasse kajas. Ja wiimaks arwas ema Turache ennast terwes ümbruses kõige paremaks naiseks, sest et ta oma Kaarlikest polnud ära münud. Ja kui temast räägiti, siis üteldi harilikult:

„See oli wististi meelitaw ettepanek, aga tema jäi tubliks ja ustawaks emaks!“

Teda toodi näiteks, kui ema-armastusest kõneldi, ja Kaarel, kes juba ligi 18 aastat wana oli ja kellele alati jutustati, et teda polnud müüdüd, arwas ennastki teistest oma seltsilistest paremaks.

Wallinid elasid oma paiuki abil üsna hästi. Ja selles Turachede wiha seisis, et nemad pidid kehwe mini elama.

Nende wanem poeg oli nüüd sõdur. Teine oli surnud; ja Kaarel pidi isa seltsis rasket tööd tegema, et ema ja kaks nooremat öde süüa saaksid.

Ta sai parajasti kakskümmend aastat wanaks, kui ühel ilusal hommikul nende üttide ees tore tõld peatas. Tõld last hüppas wälja üks noor herra kuld uuriketiga ja aitas ka ühe wana hallipoega daami sealt wälja. Daam ütles:

„Seal ta on, laps, teine maja!“

Ja noor mees astus Wallinide ütti nagu oma kodu.

Wana ema pesi parajasti oma põllesid; pödur isa tukkus kolde kõrwal. Nad kähwasid nüüd mõlemad sirgeks ja noor herra ütles:

„Tere, isa, tere, ema!“

Kohkudes wahtisid nad tulijat.

Seep kukkus ema käest wette ja ta kogeles:

„Oled sina see, laps? Oled sina see?“

Poeg kaelustas teda ainult ja kordas:

„Tere, ema!“

Kuna isa rahulikult, aga wärisewal häälel hüüdis:

„Siin sa siis oledki jälle, Jean.“

Nagu oleks ta teda alles ühe kuu eest wiimati näinud.

Kui nad nüüd üksteist jälle olid wastastikku tundma õppinud, siis tahtsid

wanad teda muidugi kohe kogu külale näidata ja wiisid ta külawanema, koh-tuniku, kirikuõpetaja ja kooliõpetaja juure.

Kaarel seisis ukse ees ja nägi neid mööda minewat.

Õhtulaua ütlus ta oma wanematele:

„Olite teie aga tolad, et wäikse Wallini lasksite wõtta!“

Ema wastas kangekaelselt:

„Me ei tahtnud oma last müüa!“

Isa ei ütelnud midagi. Ja poeg jatkas:

„See ei oleks ju kellegi õnnetus olnud, niimoodi müüdüd olla!“

Wana Turache torises pahaselt:

„Sa teed meile veel etteheiteid, et me sinu omale jätsime!“

Ja noormees wastas jämedalt:

„Muidugi! Olite ehk lambapead! Nii-suguste wanemate laps olla on päris õnnetus. Oleksite wäärt, et teist lahkusin!“

Eit nuttis, walas supi lusikast lauale ja hulus:

„Ennem lasen enesel kõri maha löigata, kui et lapsi müün!“

Poiss aga kisendas toorelt edasi:

„Mina löikan enesel parem kõri läbi, kui et niisugust elu edasi elan. Kui teist nägin, läks mul süda täis. Ja ma pidin endale ütlema: „see wõiksid sina olla.“

Ta tõusis.

„Tõesti on parem, et ma siia enam ei jää, sest siis heidaksin teile seda wahetpidamata ette. Ja mis elu see siin on? Seda ei suuda ma teile andeks anda.“

Wanad waikisid, pisarad silmis.

Poiss jatkas:

„Ei, seda ei wõi ma unustada! Parem teenin enesele kusagil mujal leiba!“

Ta awas ukse. Wäljast kostsid waljud hääled tuppä. Wallinid pidustasid poja tagasitulekut.

Nüüd pörutas Kaarel wihaselt jalga wastu pörandat, pööras veel kord wanemate poole ja kisendas:

„Lambapead!“

Siis kadus ta pimedusse.

Kiusatus.

Saksa kirjanik Paul Günther'i hippodroomilugu.

Robert von Bodien, endine sport-ratsutaja ja praegune ratsatalliomanik, oli oma pärast aastatepikust kodumaalt eemalviibimist päralejõudnud noorea-sõbra läbi oma mugavalt sisseseatud Hoppegarteni suwila talutanud. Nüüd peatas ta kabinetis, mis sätendas hõbedast ja kristallist. Jgalpool lamasid ja seisid nad ringi, peekrid ja kannud, kausid ja bowle'd, sigaretitoosid, — kõik enam-wähem kallid, maitsekad, wahel ka maitsetud wõidumälestused, mis kõnelesid erakorraliselt edukast ratsutaja-karjäärist.

"Ja nüüd tuleb, olen ta targalt wiimseks hoidnud, mu täitsa eritrine uhkus, mu auhindade-kogu", toonitas naerata-des majaherra. "Peaaegu wist kõik, mida siin näed, Herbert, on ratsasõidu-auhinnad; isegi perslase eest, millel seisad, wõlgnen tänu wõidukale sõidule mingisugusel leinahobusel, mis kusagil Rheini-Westfalen'i hippodroomil wõitis keskpärase steeplechase'i. See oli tolle ratsaseltsi suurepärane idee, et ta wõitjale ratsutajale ei kinkinud talwalist kribu-krabu, waid kord midagi praktilist... Samati need mõlemad, tõesti wäga mugawad, tugitoolid häwitamatust seanahast, millesse nüüd tahame end istutada — ka need olen omale kätte ratsutanud. Muidugi oli mul õnne. Kui Plessen, kes minust 20 pikkust ees oli, mitte pea ees wiimse tõkke juures sadulast poleks lennanud, siis poleks mul praegu kõige parema tahtmise juures teist nii head istewõimalust pakkuda. Sa wabandad mind ehk silmapilguks, tahaksin heameelega selle pudeli „kahekümnesimest" sisse tuua, mille ma sinu saabumise auks ära lasin jahutada. Arwan, et wõin sulle kindlasti kinnitada, et ta sulle hästi maitseb. Paremat tilka pole sellest ajast saadik olemas olnud, kui wiinamari Rheini ääres kaswab..."

Herbert Rietling waatas, üksi olles, weel kord mugawas toas ringi, millele osawalt jaotatud auhinnad andsid eritise noodi. Seintel rippusid õlimaaliid ja päwapildid, pildid hobustest ja rat-

sutajatest, üksikud juhtumised suurtel wõiduajamistel, kus Badien, suur ja ja kuulus Badien, oli wõitnud. Kirjutuslaual ja raamaturiulil seisid ilusad pronksid, ja ühes witriinis nägi ta — teiste wäärtasjade kõrwal — rea wanu mokatasse uduõhukesest portselaanist.

Rietling polnud oma silmitsemisega kuigi kaugele jõudnud, kui juba jälle ta sõber ta kõrwal seisis, pudel ühes, kaks suurepäraast klaasi teises käes. —

"Millise oma auhinna eest oled sa õieti kõige enam waewa näinud, Robert?" küsis Rietling, pärast seda kui ta esimese klaasi nautija peenetundelikkusega oli tühjendanud.

Endine champion mõtles tüki aega, siis astus ta paar sammu seina poole, kust ta ühe kuldpeaga ratsapiitsa wõttis. Ja kuna ta seda paar korda elastiliselt läbi õhu wihistas, ütles ta mõtlikult:

"See kuldne piits oligi... kahtlemata! Wõitsin ta Baden-Badenis, kui „daamide-hinnas" juhtisin „Neptuuni" wõidule. See oli wiisteist aastat tagasi wõi weelgi enam, aga see sõit ja kõik, mis ta eel käis, on mul weel nii wärskest meeles, nagu oleks ta alles eile sündinud. See oli mu kõige raskem, aga ka mu kõige ilusam wõit... Raske pole wist just õige ütetus, sest Neptuun oleks tõesti paari pikkuse wõrra wõinud wõita, kui see ta ratsutajale oleks sobinud, aga". —

Bodien katkestas äkki oma juttu, kuna üle ta näo libises unistaw naeratus.

"See kõlab ju peaaegu nagu mõni jutt, Robert, ja selle pead sa mulle jutustama," manitses Rietling.

"Sul on õigus, wana sõber, see oli peaaegu enam, peaaegu romaan. Ja kuna ma praegu olen õiges meeleolus, et wanu mälestusi wärskendada, siis tahan ma sulle awaldada pikantse episoodi sellest, kuidas Robert von Badien, „meie edukas sportratsutaja", nagu see alati nii ilusalt seisis spordilehtedes, kord oma hobuse mitte wõiduni poleks ajanud..."

Seega sündis lugu, nagu juba tead, Baden-Badenis. Tookord kui „Suurel nädalal“ oli veel oma wana hiilgus, kui prantslased oma paremate täiswerd hobustega olid meie juures armsateks külalisteks. Sa tunned ju Jffezheim'i, seda omapärast saksa hippodroomi, mis ainult kord aastas, augustis, ärkab okasroosikese-unest wärskele, pulseeriwale elule. Looshides istuwad kõige mitmekesisemate maade elegandimad naised, ja kaugelt terwitawad mahedalt tõuswad Schwarzwaldi-tipud. Chic ja ilu, rikkus ja luksuse on omale määranud rendez-vous selles rahwuswahelisemas Saksa supeluslinnas. Muidugi tõmbab „Suur nädal“ samal määral ligi juhtumus-otsijaid ja õnehankijaid, kes siin, selles palawas, tihti ülikuumas olemises arwawad leida saaki ja raha. —

Reedel oli meeting alanud. Teise klassi kuuluw Prantsuse täkk oli „Fürstenberg-Memorial'is“ meie kolmeaastaste õilmed porisse tallanud, ja jahmatust, mis walitses saksa ratsatallilaagris, ei suutnud isegi minu wõit lahutada, mille tõin wäikeselt jahisõidult saksa wärwidele kasuks, kuigi paar prantslastki kuulusid siin wõidetute hulka. Minu jaoks oli nädal seega hästi alanud, ja ka muidu näisid mu wäljawaated kõige paremad, sest mind ootasid veel paar paljutootawat ratsutust. Nii pidin ma „daamide-hinnas“, mis tuli otsustamisele nädal hiljem, ratsutama suure Sarti-talli Neptuuni, ja see oli esimeseklassi täkk. Wägew kõrb, kes wajas terwet meest sadulas, ratsutajat, kes suudaks käima panna kogu galoppeerimismasina; teda oli reedel löödud, sest wäikesel Bainesil polnud küllalt jõudu selle raske täku jaoks. Selle järgi oli herra von Sarti minu poole pöörnud, et ma „daamide hinnast“ ta hobuse juhtimise oma peale wõtaksin. Tugew, rahwuswaheline wõistlus, aga Neptuuni olla wõimatu lüüa, kui ta seljas ainult istub õige ratsanik. Ja see olla, kes kui ükski teine osata hobust juhtida ja temalt wiimast nõuda. Ta tegi mulle paar ilusat komplimenti, mis minu kindlasti oleksid sundinud punastama, kui mul selleks ainult wähegi annet oleks olnud. Asi lõppes sellega, et ta minu veel samal õhtul koos sööma kutsus, nimelt „Stephaniesse.“

Istusime kahekesi selle luksushotelli suurel terrassil, wäikese laua ääres. Ja seal nägin ma teda esimest korda. Sa naeratad, mu poiss? Jah, kas uskusid siis, et mu romaanil polegi naiskangelast?

Kuidas oli ta wälimus, küsid sa? Luba, et ma teda ei kirjelda, ma pole kunagi säärast asja osanud. Pole seda kunagi osanud sõnadesse siduda, mis mulle nimelt naise küljes meeldis, mis mu wahel nii algulise jõuga kihutas mulle praegu veel tundmatu naise juure, et kaotasin oma tahte, oma iseteadwuse, et kaotasin enese ajuti täielikult... Olen alati naeratanud nende rumalate üle, kes mulle eht följetonistliku täpipealsusega teatasid oma armsama igaüksiku ilu. Mu juures oli lugu alati sootu teine. Ma ei teadnud enamjaolt mitte, kas ta on blond wõi pruun, kas tal on wäikesed wõi suured käed, ei teadnud, isegi seda, kas ta on ilus harilikus mõttes... Minu jaoks oli ta seda kindlasti, sest muidu poleks mu weri nii tormiliselt põksunud. Ihalesin naist, ja sellest jätkus. See salapärane wool, mida ainult wõib tunda, aga mitte kirjeldada, oli minusse juhitud, niipea kui teda olin näinud.

Nii sündis ka sel õhtul. Ta istus otse minu wastu, mingisuguses kallis õhtutualetis, millest ainult niipalju tean, et ta sügaw wäljalõige awaldas täiuslikult ilusa kaela ja rinnaalguse pimestawa walge. Ta näoilme, mis mõjus mõistatusena, näis mulle siiski olewat ilmutus. Näiliselt oli ta veel wäga noor, kindlasti oma parkümmend aastat noorem kui ta kaaslane, kes oma suurepäraselt sündiwast frakis sobis eeskujulikult stiilika miljööga. Et ta mulle aga muidu oma tugewate, elumehelikkude näojoontega ebasümpaatlik oli, selles pole, asjaolusid arwesse wõttes, mitte midagi imestada.

Usun, et olen walitud souper'd, mille Sarti oma suurepärase maitse kohaselt kokku oli seadnud, sel õhtul wähe austanud. Wahtisin kogu aeg selle daami poole, kes minu nagu wõlnud oli. Kui ta umbes tund aega hiljem lahkus, näis mulle, nagu oleks päike loojenenud. Waatamata sädelewa walguse peale, oli mul kummaline tunne, nagu istuksin ma täielikus pilkasuses. Täitsa masinlikult pildusin ma paar

klaasi wahuwiina alla, peaaegu ebateadwusetat wastasin ma paarile Sarti küsimusele, kes kogu aeg juttu „daamidehinnale“ püüdis juhtida. Kas wõidab Neptuun wõi mõni teine hobune — mulle oli see sel silmapilgul ükstäis kõik.

Kiirustasin minekuga. Sügaw soow, tundmatat daami jälle näha, oli minu nii täielikult wallanud, et ma enam millegi muu peale ei suutnud mõelda. Kuhu wõis ta hotellist läinud olla? Wõib olla, wiibis ta jalutusruumis wõi kasutas ilusat õhtupoolikui ja jalutas kuurpargis?

Sarti suutis waewalt minuga sammu pidada. Jalutusruumis, kus ainult paar lauda oli, nägin ma, et teda seal ei olnud. Siis jalutasime me paar korda mööda tuhandete lampioonidega walgustatud kuurpargi peateed. Ei jälgegit! Sügaw, peaaegu ahastaw kurbus laskus üle minu, ah nii rumala südame, mis mulle rahu ei tahtnud anda. Mu mõistus targutas: homme on kah weel päew — süda aga nõudis ahastawa järjekindlusega: täna, wõi ei kunagi!

Südamel oli õigus. Nägin teda weel samal õhtul. Sarti, kes mu hajameelsust tähele oli pannud — selleks polnud waja eitea kui terawat pilku —, oli lootuses, et wiib mu teistele mõtetele, teinud ettepaneku, weel weidi mängida. Kuid mitte „Rahwuswahelise klubi“, kus liig paljude tuttawatega kokku puutuksime, waid „Cercle'is“, mis oli vähem kinnine asutus ja kuhu ka daamid pääsesid ja kus mängu wahel tangost — see oli tookordne mood — mõnu wõis tunda. Olin Sarti kawatusega nõus, nagu oleksin aimanud, milleks seda waja oli.

Auto wiis meid warjatud kõrwaltänawas asuwasse villasse, mille „Cercle“ Baden-Badeni hooaja jaoks oli üürinud. Tuli tükk aega ronida, enne kui sihile jõudsime, sest see jahilossi meeletulelaw villa asus kõrgel künka otsas. Seestpoolt oli ta pillawa elegantsiga ehitud. Igalpool wajus jalg pehmetesse hommikumaa-waipadesse; kõik saloonid olid sama rikkalt kui maitsekalt sisseseatud. Esimeses, kuhu astusime, keerlesid mõned paarid klaweri ja ühe wiulu helide saatel. Siis jõudsime me läbi awara, kuid inimtühja söögisaali ühte mängusaali, kus mängiti b a c à d e u x

c o t i s. Tahtmata langes mu pilk pangapidajale, ja — ma ehmatasin. See oli mu tundmatu saatja. Kas oli ta siin üksi, wõi wiibis ka daam siin? Heitsin pilgu ümber laua, kus istus ja seisis terve hulk mängijaid ja mängijatare, ilma et teda oleksin leidnud. Teda polnud siin, ja ometi ütles mulle seesmine tunne, et ta kusagil läheduses peab wiibima. Ilma et Sartist oleksin hoolinud, kes juba pointeerima oli hakanud, lahkusin ma sellest ruumist ja läksin teise saali, kus samati mängiti. Ühe roheline kalewiga kaetud ümariku laua taga istusid üheksa inimest ja mängisid b a c t o u r n a n t ' i. Kuus herrat, kolm daami, ja üks neist kolmest oli — t e m a. Plats tema kõrwal — wiimane — oli weel waba; walgukiirusel tunnistasin ta omaks. Ta naeratas weidi pilkawalt, kui ta ees kummardasin. Ka tema oli oma lauanaabri „Stephaniest“ ära tunnud. Kahtlemata oli ta seal mu suurt tähelepanu tunnud.

Croupier astus minu juure, wahetas raha ship'ide wastu ja kasseeris kaardiraha, 100 marka iga ship'i eest. „Cagnotte'i“ põrgullkku sisseseadet, kus mängijad ettewõtjate poolt halastuseta paljaks tehakse — ei tuntud weel tookord. Juba tüki aja pärast peatas ship mu daami juures, kes 1000 marka wälja pani. Ilma vähematki mõtlemata, hüüdsin ma „Banco“, kuigi ma harilikult nii kõrgelt ei mänginud. Daam noogutas mulle jaatawalt pead ja andis kaardid wälja. Asetasin kaardid oma ette, ilma et neile oleksin waadanud. Mu pilk, mis ei suutnud küllastuda, waatas ainuüksi tema peale, kes mulle lähemal silmapilgul oma 1000-margalise shipi kätte nihutas. Alles siis kui croupier oma laia mõõgaga mu kaardid keskohta ajas, nägin ma, et mul oli olnud 9, pada-daam ja risti-9. „Suur löök“ oli häwitunud wäikese.

Nüüd tuli järg minu kätte. Masinlikult panin ma oma praegu wõidetud shipi wälja, masinlikult jagasin kaardid. Wõitsin esimese coup, teise, kolmanda . . . arendasin ootamatu ärrituse, ja kõrgewäärsed mängumärgid hakkasid mu ees mäeks kuhjuma. Ma et tea enam, kuipalju „käsi“ mul oli, kas oli feid kaheksa, wõi kümme, wõi weelgi enam. Minu tooli taga seisis wanapoolne prantslanna, kes end palju

enam üles ärritas kui õnnelik wõitja, kellele see daam mitu korda hoiatades sosistas, nüüd olgu õige aeg, „suite'iga“ peale hakata.

Kõik mu kaasmängijad olid minu wastu liitunud, ainult see üks mitte, kellel nagu ennegi lebasid mu põlewad pilgud, kuna ma, nagu alateadwuses, oma punkti nimetasin ja wõidetud shi-p'id oma poole tõmbasin... Wähemaks ja vähemaks jäid pointööride summad, kes nähtawasti olid lakanud wõitlemast selle wõitja wastu. Asjata soowitas croupier „mängu teha,“ ükski käsi ei liigutanud, ja juba tahtsin ma shipi edasi anda, kui t e m a tegewusse astus. Mis tal ship'idest weel olemas oli, asetati ta oma ette. See oli ebaharilikult suur summa, mille ta kaalule pani. Järgmisel silmapilgul olin mina wõitnud. Mul oli naeruwäärselt madal punkt üks, tema aga oli oma kolmele lisaks ostnud seitse ja oli seega „bac“. Täitsa rahulikult, kerge peanoogutusega, mulle määratud, tõusis ta üles. Ta weidi pilklik waade näis ütlewat: „Esiialgu oled sina wõitja, aga ootame edasi, sest igal päewal on oma õhk...“

Just järgmise coup kaotasin mina. Keegi surmakartmatu oli 100 marka minu wastu seadnud — see oli odaw nali. Olin oma käega terwe waranduse wõitnud, millest jatkus, et pooltosinat klassi-steepleri Inglise maalt tellida. Lasin omale shipide eest raha anda, mille ma, nii hästi kui see läks, mahutasin tagumistesse püksitaskutesse. Siis tõusin ma üles. Igalt poolt silmitseti mind kui ilmaimet. Kuid mul olid teised mõtted: tahtsin näha, kuhu t e m a on jäänud.

Leidsin ta söögitoast, kus peale tema kedagi teist ei olnud. Ta ees seisis praegu alles awatud wahuwiina-pudel ja pooltühi klaas. Nähtawasti oli ta selle januselt tühjendanud.

Läksin pikema jututa ta juure, kummardasin ja nimetasin oma nime, mis ta peale nähtawasti weidi mõju awaldas. Sest kõrk ja imestanud ilme, mis ta näole oli ilmunud mu esimese lähene-mise puhul, muutus, äkki, ja kelmikas naeratus tegi ta ilusa, uhke näo rõõmsaks, praegu lapselikult armsaks.

„Teie oletegi see kuulus sportratsutaja, kellest ma plikana unistasin, kui Teid ainult kord ja kaunis kaugelt hip-

podroomil olin näinud. See oli Karlshorstis, Teie wõitsite peajooksu, ja hül-gad olid Teist waimustuses. Ja mina mõtlesin tookord, kui ilus see ometi peab olema, kui inimest nii austatakse ja pühitsetakse. Ja palju wõite saawutada, ala uusi wõite...“

Paari minuti pärast wiibisime meie kõige paremas jutuaajamises, ja weerand tundi hiljem teadsin ma juba, et ta on Prantsuse ratsatalli-omaniku parun de Nexe'i naine, kes paari hobusega Iffezheimi oli sõitnud. Madame ise oli sakslane, elas aga juba wiis aastat — niikaua oli ta abielus — Pariisis.

Weel kaua oleksime nii edasi mõtelnud, kui meid poleks eksitanud kolmanda isiku waheletulek. See oli parun, kes oma panga käest oli annud ja nüüd oma naist otsis. Ta heitis minu poole kergelt imestawa pilgu, terwitas mind aga — kui proua mind oli esitanud — seda suurema südamlikkusega. Meie, kõigi maade sportlased — olla üks suur kogudus, ja nimelt nagu minu nime olla rahwuswaheline kõla. See rõõmustada teda wäga, et ta säärase ratsutajaga tuttawaks olla saanud; ja muid sääraseid ilusaid sõnakõlke...

Istusime weel tükk aega kolmekesi koos, enne kui lahkusime, ja kui ma jumalaga jättes ta kätt suudlesin, teadsin ma, et mind mu tunne polnud petnud, ja et siin tegu oli tõepoolest paljude luuletajate poolt ülistatud armastusega esimesest pilgust saadik, mida tundsin parunitari wastu.

Ta mees oli end ajajooksul awaldanud kui wäle, armastuswäärne westleja. Mis mind eriti huwitas, oli see, et ta oma mära „La Bohème'iga“ tahtis „daamide-hinda“ wõita, mida arwas juba peos olewat. Kui ma talle seepeale ei warjanud, kui kindel wõidu peale on Neptuuni tall selle täkuga, läks parun weidi tõsisemaks, kuid lõpuks wõitis ikkagi ta wankumatu optimism kõigi esialgsete kahtluste üle. La Bohème wõita kindlasti, sest ta olla parem hobune kui Neptuun, kuigi ta juht, marzuis de Wilencuf, mitte täitsa minu ratsutaja-klassi ei kuuluda... Ma ei tea, uskus ta tõesti sellesse, mis ütles, wõi tahtis ta mulle sellega ainult komplimenti teha. —

Kui ma selle juhtumusrikka päewa õhtul, kus olin wõitnud rohelisel murul, kui ka rohelise laua taga — woodi heit-

sin, siis ei suutnud ma rahutute mõtete pärast veel tükil ajal silmi kinni teha.

Kogu aeg mõtlesin ma tema peale. kes minus oli äranud tuhat palawat soowi, ja ei suutnud uinuda. Tahtsin, et pean ta omandama, seda wandusin neil walulik-magusatel öötundidel, mis wenisid hiiglapikale. Jumala õnn, et hommikutöö ju nii wara algas. Kui ma lõpuks oma „Lord'il“ istusin, kellega kawatsesin wõita „Wana-Baadeni“ hinna, ja suurepärase hüppajaga üle aedade, wallide ja kraawide tormasin, olin ma kõik unustanud, mis mind weel lühike aeg tagasi raskelt ja koormawalt oli waewanud.

Lähematel päewadel wõisin ma ainult juhulikult ja pealiskaudselt oma armsamaga kokku saada. Alati wiibis ta mees juures, ja minu säärestel tingimustel wäga arglikud kallaletungi-katsed luhtusid ta tähelepanematust wastu, mis aga sugugi seda liiki ei olnud, et ta ka lootused oleks purustanud.

Kesknädalal — olin wahepeal weel kaks wõitu saawutanud — juhtus minu poolt ju ammugi igatsetud pööre meie wastastikus wahekorras.

See oli lille korsol, sel „suure nädala“ seltskondlikkude korralduste haripunktil. Seisin ühes tosina teise sportlasega rukkililledel, punase mooni ja walgete kesalilledel ehitud hiiglasuures redeliwankris, mille herra von Boehinger, ratsaklubi president, meie käsutusse oli annud. Bombardeerisime wäsimata kõiki iganes wastutulewaid tõldu oma lillepommidega; meil oli laske-moona sel määral igatahes olemas, et igalpool wõitjaks pidime jääma. Tundsimine end ka wõitjatena, eriti mina, kellel süda tundis eritise ja suure õnne lähemist. Ja õnn tuligi.

Ta tuli roosigondli kujul, mil nõjatab üksinda walgesse riietatud daam. Walge ime keset täies õilmestikis särawat punast roosisadu! Terwe peotäie neid lõhnawaid õisi wiskas see daam mulle tabawalt näkku, ja ma tасusin sell hästitabawa laadungi põllulilledel. Küll wist pooltosinat korda sõitsime me üksteisest mööda, alatas wõitlust uendades, ikka julgemini ja wärskemalt — ja lõpuks olin ma jõudnud julge otsuseni ja weelgi julgema hüppeni; kargasin redelwankrist roosigondlisse. Seal istusin ma nüüd üsna ta lähedal, tund-

sin ta keha soojust, ja raske, uimastaw roosilõhn lebas me kohal.

Ta oli hoopis teine kui senni, palju kodusem, palju järeleandlikum. Kas oli see nüüd mu iha, mida ta ju iga päew oli tunnud, wõi oli see selle küpse, õnnistusrikka suwipäewa awatlus, millele ta alistus — igatahes tundsin ma, et ta keha minu oma surwele wastas. Ja siis kuulsin, et ta mees tungiwates äriasjades mõneks päewaks Pariisi olla sõitnud, ja et ta ise täna õhtul wiibida „Kurtheater'is,“ looshis nr. 11. Ja — et ta mind ootawat. Hurra, nüüd tuleb õnn, laulis ja hõiskas mu süda.

Sellest sai unustamatu ja ilus õhtu. Lehar'i meloodilised wiisid, mis tungisid õrnalt ja meelitades me kõrwa, sobisid nii hästi nende magusate unelmatega, mis meid täitsid looshi poolhämärukes. Pärast etendust soupeerisime herewalgustatud kursaali-terrassil, siis flaneerisime weidi kuirpargis, mis aegamisi hakkas tühjenema. Peapromenaadilt ek-sisime me pikapeale waikistesse kõrwalteedesse, kus meid ainult ajuti mõni samatü üksindust igatsew paarike nägi. Pingil, kus istet wõtsime, rööwisin ma temalt esimesed suudlused. „Rööwisin“ ainult esimesed, sest pärast tuli sama õnnis andmine kui wõtmine. Oh, kuidas ta suudelda oskas! — Wiisin ta siis oma tõllas koju ja ei lasknud teda enne minema, kui ta mulle pühalt ja truult oli lubanud, et ta järgmise õhtu, s. o, wii mse enne mehe tagasitulekut — weedab minu seltsis. Sest ülehomme oli liffezheimis „daamide-hind“ mängus, ja siis oli ka parun kindlasti jälle kohal.

See wiimne segamatu päew, mis meil eel ees oli, pidi mulle tooma mu pääwate soowide lõpuliku täidenemise, see oli kindel. Suurest liikumisest kõrwalolewas wäikeses ettewõttes olin omale selleks neljapäewaks tellinud eratoa. Sinna wiisin ma t e m a, kes mu röömsaks üllatuseks ainult nõrgalt, waewalt tõsiselt-wõetawalt wastu waidles. Ratsasõit oli peaaegu wõidetud, sest juba õhtu enne jooksu oli mul tegu „daamide-hinnaga“, mis oli ihaldatavam kui ükski teine wõit. —

Kõik pidi aga weidi teisiti kujunema. Küll olid ta suudlused sama kuumad, niisama kirest-hõõguwad kui õhtul enne seda — niipea kui tahtsin aga weidi julgemaks minna, siis leidsin ma wastu-

paneku eest, mis mitte sugugi ainult p o o s ei olnud. Seda tuntakse, kui just mitte algaja ei olda. Tal oli kibe tõsi taga oma kindla „ei'ga“. Ta tegi mu märatsema; palusin, painasin, wannutasin, ähwardasin, ma polnud enam omaenese isand. Kõik asjata!

Heitsin talle ette, et ta on lihtne kokett, kes ligi meelitab, et siis õudselts oma triumfi nautida ja mind tagasi tõugata. Wäsinud, nõrknaeratus oli ta wastus: „Sa pead seda ju tundma, Bobby, et ma sind, sind ainuüksi armastan, aga sa tead ka, et olen seotud. Ara tee seda mulle nii hirmus raskeks, et wõiksin oma kohustusele ustawaks jääda.“

Ja mina, kelles üksteisega maadlesid pettumus, wiha ja ahastus — ütlesin: „Nii wõib rääkida ainult naine, kes mitte ei armasta, kelles pole tunnet. Kui sa mind tõesti armastaksid, teeksid sa kõik, ilma et selle üle järgi mõtleksid“.

Selle järgi küsis daam minu käest eritise rõhuga: „Jah, kas teeksid siis s i n a kõik minu eest?“

Walgukiirusel segasin end wahele:

„Sea mind proowile, enam ma ei nõua!“

Ta waatas mulle teraselt näkku, ta näole ilmus sama pilklik naeratus, millega ta minu „Cercle'is“ wastu oli wõtnud ja mis ta näole andis wõõra, kõrgelt-üleolewa ilme.

„Niis siis, kuula, mul on palwe sinu poole. Sa ei tohi homme „daamide-hinda“ wõita, kui sulle on teine wõit tähtsam“.

„Kestis paar sekundit, enne kui ma ta sõnade mõttest jagu sain. Ebakindlalt, uuriwalt silmitsesin ma teda. Mõtles ta seda tõesti tõsiselt, millest rääkis, mida nõudis, wõi tahtis ta mind ainult proowida?“

Kogeesin paar rumalat, kohmakat lauset, tegin näo, nagu saaksin ta naljast aru.

Kuid seal kustust ta naeratus jääks... Ta teada nüüd, mis tal mu armuawaldestest mõtelda on. Sõnakõlksud, ainult sõnakõlksud...

Katsusin end kaitsta, wõtsin kogu oma jõu kokku, et nii äkiliselt purustatud meeoleu jälle jalule seada. Asjata, olin ta lõpulikult kaotanud! —

Daam hakkas lahkuma, oli juba ukse juures — seal haaras mu ahastus. Ma

ei suutnud temast enam loobuda, nüüd, kus ma waimus juba kõigi oma soowide sihile olin jõudnud. See oli üle minu jõu. Ja kui see sünniks kas wõi mõne kuriteo hinna eest — p i d i n t a omandama! Aga selgusele tahtsin ma jõuda, täiuslikule selgusele seepärast palusingi teda, et ta mulle kõik awameelselt ära räägiks. Kinnitasin talle, et olen otsustanud, et kõik teen.

Ja nüüd rääkis ta mulle kõik, awaldas mulle kõik oma häbiwäärse abielu saladused. Ta mees olla õnnemängija ja juhtumusotsija, kes seista täieliku pankroti läwel. Kogu oma naise waranduse olla ta läbi löönud, kõik ehted, muu seas kallis pärlikee olla Pariisis panditud. Ainult suur coup päästa nad hädast, häbist. La Bohème'i wõit „daamide-hinnas“ pidada tooma pääsemise. Eriti selleks jooksuks renditud mära La Bohème olla nii hästi kwalifitseeritud hobune, et teda wõimata olla wõita — kui ainult Neptuun kriipsu läbi arwe ei tõmba. See olla ainuke wastane, keda paruu karta; raske südamega olla ta mees Pariisi sõitnud, et seal suured kihlweod õigesse kohta ära mahutada. Kõik olla pandud selle kaardi peale: Mis tal weel olla, mis ta kuidagi kätte olla saanud, kõik on La Bohème'ile teele kaasa antud. Selle hobuse wõit tuua neile terve waranduse, tuua talle ta ehted tagasi, muu seas: igatsetud pärlidki. Juhus, et me kokku olla saanud, tundunud talle saatuse näpunäitena. Juhtumus, et ta mind armastama olla hakanud, teha talle raskeks, kahekordseks raskeks, et minult säärast proowi peab nõudma. Küsimus seista ta päästmises. La Bohème'i wõit teha ta wabaks, täitsa wabaks, isegi ta mehest, kelle wastu ta ainult põlgust tunda. Ta lasta end oma mehest lahutada, tahta kuuluda ainult mulle, kelle wastu ta ainust tõsist armastust tunda...

Nii liigutawalt oskas ta rääkida, ja pisarad, mis lõpuks üle ta ilusa, uhke näo woolasid, olid niwõrra weenwad, et läksin pehmeks, sulaks kui wõi päikse käes. Lubasin talle kõik. Polnud midagi, mis ma talle ei lubanud. Neptuun ei wõida homme, ja kaheksa päewa pärast La Bohème'i wõitu — ootan ma teda Berliinis. Kõik oli korras: Wiimse suudlusega kinnitasin ma selle lepingu, mis maksis ainult mu au hinna.

Õöl ei saanud ma magada. Ikka ja ikka jälle hakkas mu südametunnistus kõnelema, kuigi teda katsusin igasugu sofismidega waigistada. Oli see siis tõesti nii suur kuritegu, kui inimene ükskord hobusest wiimast wälja ei wõta? Neptuun oli, nagu sulle juba kord ütlesin, wäga flegmaatlik galoppeerija, keda tuli alati peos hoida. Wõisin ainult kord käed lödwemale lasta, ja juba oli jooks kaotatud. Seda õnnetust ei tarwitsetud isegi mitte tehniliste raskustega seletada. Aga see kõik ei meeldinud nagu siiski . . .

Usun, et olin wäga kahwatu, kui teisel päewal Neptuuni sadula asusin. Teel hobuse juure olin läinud, paruniprouat, kes mulle paljutõotawalt otsa oli naeratanud. Teadsin ülihästi, mis ta naeratus taga peitus. Kaasteadja oli oma liitlasele ta sõna meele tuletanud. Wõiduringile jõudes tormasin ma weel ta mehe käte wahale, kes oma mära kaela patutas. Oh, kuidas ma seda nadikaela sel minutil wihkasin!

Ja siis tuli jooks. Ja kõik sündis algul programmi järgi. Olin saadud ratsutamiskäsu põhjal asunud etteotsa ja juhtisin kõiki, paar pikkust ees. Minu taga tuli La Bohème, kes tõesti midagi wõis ja ühtegi kaheksast ülejäänud wõistlejast karta ei tarwitsenud. Minu täku ja prantslase taga olid kõik teised juba sisseratsutamisel löödud, nägin seda selgesti, kui kord tagasi waatasin. Nüüd oli moment käes, mil ma tegewusse pidin astuma. Andsin omale tõuke, lõpetasin silmapilguks ratsutamise, ja kõhe oli mõju käes; Neptuun, kes enam mu rusikat ei tunnnd, lagunes kui liimist lahti. Ta praegu weel elastiline galopp-

hüpe kaotas kogu oma energia," ja juba järgmisel silmapilgul oli La Bohème minu kõrwal. Selgelt kuulsin ma tribüünidelt hüüdu: „La Bohème wõidab! Go on, La Bohème!“

Oli weel kolmsada meetrit sihini. Prantslane oli umbes kaks pikkust minust ees. Seal läksin ma hulluks. Lubadus, mille olin annud palawalt igatsetud naisele, eesmärgid, mida olin kawatsenud unetal õöl — kõik oli nagu maha kustutatud, ja ainult üks mõte walitses mu üle, sama mõte, mis mu sandandel wõiduajamistel on tiiwustanud wõidule: „Wõita, wõita iga hinna eest!“

Ikki tundis Neptuun jälle terastugewat tahet oma kohal, tahet, mis ta iga galoppühpega ikka enam ja enam soojastas. Wägew kõrb painutas end selle alla imestuswäärse ustawusega. Kuna ta ratsaniku käed ja jalad temalt nõudsid alalõpmata uusi pingutusi, andiski ta oma parema, oma wiimse. Wähemaks ja vähemaks kahanes wahe, mis teda weel La Bohème'ist lahutas, ja just eesmärgil murdis ta oma wastasest poole pea wõrra ette. See olla olnud suurepärase finish, nagu mulle selle tähtsa sõidu paaltwaatajad hiljem kinnitasid; igatahes olen ma elus harwa säärasest kiitustormist läbi ratsutanud, nagu ta mulle tookord osaks sai, kui Neptuuniga kaalu juure tagasi sõitsin.

Kaalu ees seisis aga helkiwalt-ilus naine, kes — mulle põlglikult ja wihaotes otse näkku wahtis. Kui pilgud suudaksid tappa, siis ei oleks ma wist sulle täna seda juttu wõinud jutustada.“

Nii rääkis Robert von Badien ja riputas naeratades kuldpiitsa seinale tagasi.

Wari.

Poola kirjanik K. Tetmajer.

Igal pool käib inimese järel wari ja ei lahku temast päewal ega öösel. Sage-dasti waatab inimene teda, aga ei näe, samati kui me mõnikord puid ei näe maja ees, milles juba kaua elame, ja möödaminejaid tänawal, kui mõni mõte meie pead täidab.

See wari ei lahku inimesest iialgi; ta ei lahku temast ka siis, kui inimene alles lapsuke on ja oma käed sirutab emarina järele, isegi siis mitte, kui

ta armastaja käte wahel surewa naise poolkinnistesse silmadesse waatab, ka siis mitte, kui ta kewadese rohu peale waadates mõtleb, et juba järgmisel kewadel tema hauakünkal rohi kaswab.

Päewal ja öösel, igal pool ja alati käib see wari inimese kannul, ilma et temast sammugi maha jääks; ta on nagu truu üksindus, ununematu, nagu jänu õnne järele.

See wari on Surm.

Waene bramiin.

Läti kirjanik K. Skalbe.

Elas kord bramiin. Kaljude keskel, kitsas ja kiwises orus oli tema riisiwäli, tema osmik ja palmipuu, mille wilus ta istus. Kui kotkas mägedelt lendas, nägi ta ikka ühte ja sama: osmikut, palmipuud, kiwe ja kaht inimwarju. Ta pani hästi tähele iga kaljupragu ja teadis, et isegi hiired selles orus ei ela, sest riisi kaswas siin liig wähe. Ent bramiin ei hoolitsenud millegi eest ning istus õnnelikuna oma palmipuu all. Ülewal oli taewas ja päike, ning harwa kastsid wihmapiisad ta pealage. Tal oli kõik, mis ta soowis: walgus, kaste ja rahu.

Tema südame ja taewa wahel oli waid üks wari: tema naine. Bramiini ei eksitanud enam ei wara ega au. Kõigest wallandudes andus ta walgusele. Temal ei tarwitsenud enam ei koobast kaewada ega ennast kaljusse müürida, nagu seda mungad ja pühad tegid. Tema ei olnud ei munk ega püha. Ta tahtis waid päikesele lähemale saada. Ent tema süda oli waba ainult nii kaua, kui naine tema peale oma wäikesi käsi polnud pannud. Tolle kätes oli nii palju maiseid muresid ja rahutust, et bramiini süda muutus rahutuks ja wäikseks.

„Mis sa laiskled päiksest päikseni? Täna hommiku riisi tuues puutusid tünnis juba näpud põhja. Wõiksid mõne õpetuse üles kirjutada ja maharadschile wiia.“

Bramiin kirjutas kümme tarkust ja läks maharadschi juure. Maharadsch annetas talle riisi ja puuwilja.

„Mis sa laiskled päiksest päikseni? Minu riided on hilpudeni kantud. Kirjuta üles mõni palwe ja mine maharadschi juure.“

Bramiin kirjutas üles palwe ja läks maharadschi juure.

Maharadsch andis talle riided ja kallid kangad.

„Näe, kui ilus on mu wäike sõrmeke. Ta tahab pärlendawat sõrmust. Näe, küüneke õitseb, ta tahab andeid. Kirjuta palwe ja mine maharadschi juure,“ palus naine mehele ligistudes.

Bramiin wõttis ta ruuge pea käte wahele.

„Sa oled karuke, pruun sipelgate karuke. Igal hommikul lamad sa sipelgate teerajal ja kütünitad oma punase keele magusate sipelgate järele wälja. Ja sa tahad, et ma omad unistused sinu sipelgate eest annaksin.“

„Kas sellepärast sulle wähem palweid ja laule jääb?“

„Ilus on nopitud lotosi õis, ilusam hõljub wõrendikus; ilus on lausunud sõna, ilusam ta mu unistustes. Sellepärast on nii raske kõnelda ja nii magus waikida. Kütünita mulle käsi, kõnelgu päike ja süda.“

Ent naine ei mõistnud, mis waese bramiini süda kõneles.

Bramiin waatas talle silmi, mis muutisid oma wärwi kui meri, nagu tahtes wõita ja taltsutada tema rahutut hinge: „Ma olen waene bramiin. Ma ei oma ei sõjawäge ega orje, keda läkitada rõwkäigule, et kallist warandust saada. Kui me rikkaks tahame saada, siis peame teisele poole waatama. Meil on päike ja süda. Mul on sinu, sul minu.“

„Misjaoks mul su süda, kui ma kerjusena elama pean?“

„Mu südames on kõik need sõnad, mille eest maharadsch andeid annab. Õpi käsi nii hoidma, nagu kolmekäeline Buddha, ja saa rikkaks, nagu mina. Kui ma käed üles tõstan, langewad neilt kõik mured ja ma andun walgusele ja rahule. Ning kõneleb ainult päike ja süda. Tule, ma lausun sulle oma armsama palwe.“

Ent naine ei annud bramiinile rahu. Siis kirjutas ta oma armsama palwe üles ja wiis selle rahwa pühal maharadschile.

Maharadsch saatis tema rikkalikkude annetega minema. Bramiin ajas orgu kaksteist eeslit raskete koormatega puuwilja, riideid ja kulda.

„Wõta see wara. Teist ei suuda ma sulle anda. Sa oled sündinud paria ja iialgi ei saa sa minuga rikkaks.“ „Ma ei taha ühes sinuga waeseks jääda,“ mõtles ta waikusel ning walmistas õhtul teele.

Kitsast kaljuwahelist teerada sammus ta üles poole, ning õo puistas tähti

ta teele. Hommikuks jõudis ta ilusale lagendikule. Ümber mühasid weed mägedelt tulles, ja lained rullusid pärlendades üksteise järele eemale. Ta oli lagendikul üksi, ning elu wari ei seisnud päikse ette. Ta jalad tugesid rahulikult maa pinnale. Nagu torni kõrgusest nägi ta, kuis ta all kees kuristik, kuhu weewood tormasid Teda waldas mahe härdus. Ta tahtis langeda põlwedele ja nutta selle wõimu ees: kas elu üle, mis nii mööduw, wõi inimese üle, kes oli nii wäike.

Õhtul oli ta ulualuseta. Pimeduses eksides juhtus ta kalmistu juure. Öö pimeduses wilkus tuluke. Bramiin läks kalmistusse ja näeb: liiwal lamab surnu, pole puusärki ega linaga kaetud. Tuluke põleb, aga kedagi pole näha.

„Waene inimene! Pole ühtki, kes sulle öö tulles palwet loeks.“

Ta laskus põlwedele ja nagu iseene-
sest tulid sõnad.

Pimeduses karjus shaakal.

„Waene inimene! Kui palju wõõraid oli kord sinu majas. Ja täna öösel ei ole su juures ühtegi. Hüwa, tänast ööd tahan mina su juureskülalisena weeta.“

Ta istus kalmukiwi juure ja leidis jalge ees hõbe pilli. Ööd wiites hakkas ta puhuma. Siis laskusid Päiksetagusest, Indra riigist, maa peale ilusad naised kuldsete puuwiljadega. Nad wõtsid bramiini wäsinud pea oma kätele ja annetasid talle särawaid puuwilju. Ning waene bramiin kaisutas mahedaid unenaisi ja maiustas nende kui magusate õunapuude juures. Ja unustas naise armastuse ja walu.

Liiwlaste targad sõnad.

Parem wana sõna, kui wana pala.
Kes kõneleb, see külwab; kes kuulab, see lõikab.

Lugeda ja loetut unustada on sama, kui liiwast põldu kündu, kus waod jälle täis jooksewad.

Wiisakas noor inimene on puhas kuld, mis igalpool maksab.

Pisike mätas wiskab ümber suure koorma.

Hundi eest põgenes, karu ette sattus.

Au käib teed mööda, häbi tee äärt mööda.

Kus aed madal, sealt astubigaüks üle.
Rikas pole see, kel palju on, waid see, kel küllalt on.

Waiki, kui annad, aga räägi, kui antakse.

Liiwi keele proowiks toome wana sõna: „Üks waat, kahtesugu õlut sees“ tõlke.

Salatsi murdes on see: „Juks pütt, kaate oll om silal,“ Kuramaa idapoolses murdes: „Üüds pütt, kood suglimi wollö,“ Kuramaa läänepoolses murdes: „Üüds püts, kaad sugli wuollö.“

Siis ja nüüd.

P. Grünfeldt.

Ülesse — ülesse — ülesse —
pilwede pehmesse sülesse —
kõrgele, kõrgele mägede harja,
kus need pilwed mu waadet ei warja,
tahtsin ma minna, ei küsides waewast,
et aga näeksin sinawat taewast,
näeksin taewa iludust,
wähemalt temasse wiiwat ust —
kui mina alles noor weel olin! . . .

Kui ma nüüd tagasi pööran pilgu
käidud teele, mis näen siis? . . .

Taewast ei kusagilt minule wilgu —
kuhu on jäänud mu paradiis? . . .

Murede hõlma ta maetud,
äripäewaga kaetud! . . .
Pisaraist sündinud pilwesagar,
taewakatja nii agar, nii agar. . .
Ülewalt tulin ma alla juba,
kus mul põrmus on wäike tuba.
Seal ma elan nüüd wagusana —
olen ju wana!

Tähtedevaheline reisibüroo.

Austria kirjniku Hellmuth Unger'i romaan.

6

Professor Bratt naeratas.

„Siis on see Pot — või kuidas Teie teda nimetate — ise oma otsusele alla kirjutanud, sest maapaost, kus ta viibib, ei saa ta vastu minu tahtmist mingil tingimusel enam tagasi.“

„Teie unustate, et ta abilisest Teie saladust teavab. Ta kirjutab ju ise, et nad uued aparaadid ehitavad.“

„Noh, see kestab igatahes aastaid, sest iga aparati laskeb enne kaua proovida, enne kui ta wigadeta töötab.“

„Ja wahpeal wassib Pot teistel planeetidel. Ei, meie ei tohi oodata, kuni ta tagasi tuleb. See parasit tuleb häwitada, ükskõik kus me ta kätte saame.“

„Mis huvi pakub meile Põhjataht!“ ütles assistent.

„Beame Pot'i tabama!“

„Kas tahate talle paari poliitseeriku waimu kufile saata? Teie unustate, et elu teistel planeetidel tähendab täielikult uut kaju, et muutute seal saamatuks lapseks, senni kui Teie nende teiste keelt ei oska. Põhjataht, s. o. ilm, mida meie kutsume Põhjataheks, on miljon korda suurem kui maakera. Seal võlts kaua üht inimest otsida.“

„Herra professor, ma olen suur keeltesõber ja kohaneksin ruttu. Ja selle Pot'i saan ma juba kätte.“

„Aga kallid mr. Little, Teie hindate hädaohju liig odavalt! Pot on juba warem seal wiibinud, tal on seal kindlasti suhtedki. Wastatus on liig suur. . . .“

„Olen rippumatu inimene, mul pole sugulasi. Kuid minuga midagi juhtuks, siis ei leinaks mind keegi taga. Wõi siis . . . ühele inimesele jätaksin ma terwituse ja jumalagajamise kirja maha.“

„Teie üffi wästutate selle eest, mr. Little! Ja, palun, ärge unustage, et kui meil siin midagi juhtub, siis olete ka Teie kadunud.“

„Kadunud? Kas teate, võib olla, on elu teistel planeetidel palju elamiswäärsem! Võib olla, on see arusaamatu wõit, kui saan mõnel teisel planeedil elada?“

„Wanamees wõhtis omaette.“

„Weel wähe aega, siis on mu töö siin lõpul. Annaks Jumal, et leiaksin siis parema ilma.“

„Teie pole rahul?“

„Wawalt tunnen ma meie maatera, ma pole weel kunagi Euroopas käinud, aga mida meie nimetame eluts, oleks mõttetud, kui ta mitte poleks wahendiks sihi saawutamisel.“

„See tähendab?“

„Kas on see tarbeks hane ja kõlgi ilmade suure looja mõttes, kui Teie lapseast ranga-põlweni tormate läbi oma olemise, kui nauditi (mida inimesed nimetavad naudinguks!), kae loormate oma waimu igasugu relatiivsete teadmistega? On sel mõtet, kui see kultiveeritud waim ometi kord hääbub ühes Teie tehaga? Kas on ehl see loomingu siht, et meie ikka ja alati jälle sünnime, ala kõrgematesse sfääridesse, milleks siis . . . ?“

„Kui see uuestisünd kindel on, herra professor, milleks leiata siis weel masinaid üles, et teistesse ilmadesse sattuda?“

„Kuna ma nimelt inimene olen, looma pean, mis mind kutsuj ja meelitab. Kuid jatkub filosoferimiseft. Mr. Lawrence, olge nii lahke ja küstge järgi, kas meile Põhjatahelt weel üts keha tarwitada antakse? Ja Teie, mr. Little, kirjutage wahpeal oma kiri walmis, ja palun, et Teie enese huwides reisite — ka order pange peale nende kulude katteks, mis reisiiga ühenduses. Sest ma ei taha oma heategijate summasid raisata. Plaadib maksawad 5000 dollarit.“

„Hea meelega, mr. Bratt.“

„Mr. Little kirjutas Christinele jumalaga jätmisekirja. Ta ei aimanud, et wilmane juba ta läheduses wiibis. Kuna tal enam lootust polli, et teda weelkord näha saab, olla talle elu wäärtuseta, ja ta sibus jelle ideega, mis töötab awada uued ilmad. Kiri saabeti Inglise hertsogi aadressil teele. (Rahjuts, ei tohi ma ta nime mingil tingimusel awaldada!)“

Professor saatis mr. Little'i tähetornit kuplisse ja kästis teda kõrgel toolil istet wõita.

„Mul on weel üts palwe, herra professor, oleks armas, kui mu keha mu äraolekul kellelegi tarwitamiseks ei antaks. Mul on nimelt allüurnikkudega kord juba tulinat olnud.“

„Loodan, et ta jäl alal hoidub.“

„Kui ta terve on, kindlasti. Igatahes ma täidan Teie soowi.“

„Tänan südamest!“

„Kui Teil korda ei lähaks Pot'i finni nabida, siis oleksin ma omapoolt wäga tänulik, kui Teie seal ülewal seda tähele paneksite, mis mind huwtab. Põhjatahe-olewustest puudub

mul materjaal Pot on mind ehk oma fantaasia abil täisjanud. See oleks teaduse kasu! Ja nüüd palun! Koondage kõik oma mõtted! . . .

„Mulle prale mõttete praegu?”

„Mõtlen imeilusa naise peale, keda armastan ja keda ma wist kunagi enam näha ei saa.”

„Minge kus kurat, herra! Kui olete armunud, siis ärge jännate täheõitudega. . . Iga sekund woolu makrjab siin sajad dollarid. Mõtelge ainult weel oma Põhja-tähe peale. Teie teate ju, kus ta taewas asub?”

„Awalikuli ütelda, mul pole sellest aimugi!”

„Pea!”

Professor Bratt näitas mr. Tittle'ile tähekaardil ta reisi siht kätte.

„Siin! Wäikse wanri wiimne teljetäht. . . Kas nüüd teate?”

„Jah, täpipealt!”

„Easke wool sisse.”

Masinaid töötahtid, tuleid löid woolutahwitel põlema. Elektritool wibreeris taw. Mr. Tittle'i filmad kaotasid oma läike ja näisid wäsinud olevat.

Bratt flmitfes ta pupille, mis muutusid ifka suuremaks, katjus pulsiti, mis aegamisi mõõnas, lõpuks waewalt tuntawaks kujunedes.

„Õnnelikku reisi, armas mr. Tittle!”

Kusagil Euroopas istus samal kellaajal parlament koos ja otsustas oma sõjawäe jaoks weel miljarde wälja heita, kusagil Balkanil otsustati ministrenõukogus, et tuleb oma naabriga sõda alustada.

Kusagil ilmas oli keegi inseneer lõpetanud sillatawandi Gangesse jõe jaoks, keegi keemif tegufes uue müriagaasi alal, et inimjugu häwitada; kusagil wajus surija otsaestele soowita lehwitus, kusagil Ukraina talutares sünnitas perenaine karjuma lapse, kusagil jalutasid laks inimest kisklääs ja kõnelesid armastusest.

Mr. Tittle'i hing libises mõtteliiruses üe iga piiri kõiksusesse.

* * *

Mr. Tittle'i hingetu keha wiidi kafe teenri poolt jäärumi ja mahutati seal mr. Borridge'i kõrwale. Professor walwas isiklikult transpordi üle. Kuidas oli see ometi võimalik olnud, et see kelu teda oli täisjanud? Piritu usalduse oli ta ära kasutanud ja ta leiduse inimeste pettuses moonutanud. . . Mr. Tittle oli talle jutustanud loo Meduusa-kimwides, ja nüüd jät ta aru, kuidas see kelmus toime oli pandud. Meduusa o'i kõige äärmisem 14 planeedist, mis tiirlesid ümber Siiriusse (selle teate oli

Pot kaasa toonud Meduusa-astronoomidelt). Kuna tal umbes sama wahelaugus oli Siirius-päikesest, kui Juupiterile maapäikesest, olid selle planeedi elanikud sunnitud — kui nad ei tahtnud ära külmata — iteenese eest hoolitsema. Ja nagu häda on kõige parem leiduste põhjustaja, kui need just ei teki juhuste teel, siis olid Meduusa inseneerid üles leidnud kunstlikud kimwid (nende tehnikat arenemine oli nii mõnestki suhtes meie omast ees). . . Nende teemantidega olid nad oma tänawad fillutanud, et külmema päikesega walgusmõjusid tõsta. Teemantidel oli seal meie tänawawide wäärtus; nende kottuseadet tundis seal iga mees. Pot oli aga sealsed teadmised meie maakera kahjaks ära kasutanud.

Kaut seisid mr. Borridge'i keha ees.

Õigus, ka see mees keepis mr. Pot'i südametunnistuse ülles. Ta oli kahmanud wiisaka Ameerika kodaniku rahuliku perekonna-elusse ja oli ekstanud kafe üksteist armastawa ifitu ühendust. Siin tuli midagi jälle heaks teha.

Mr. Tittle'i jutustusest selgus, et Pot ka translokatsioon ehte oli wõtnud; siin wõis seda selgitada.

Bratt lasti kofe assistendi kutsuda ja arutas temaga küsimuse läbi. See oli waimustuses.

„Herra professor, kui meil korda lähaks õiget Borridge'i ta kehasse jälle tagasi tuua, siis oleks ka wiimane leidus, mis meil jenni puudus, õnnelikult teostatud.”

„Jah, aga see Borridge elab ju mr. Tittle'i andmete põhjal Pot'i kehas. See aga peab, kui ta ei pea lihtsalt hukka minema, uue hinge saama. Kust me selle aga praegu saame?”

Assistent naeratas.

„Teaksin midagi. Ja see oleks teaduslik eksperiment, mil oleks palju huwitawat ja wiljatat tagajärjeks. Wärawawaht Douglasel on taltsas ahw. Loom on tark, hästi kaswatatud ja ei karda sugugi inimest. Kui mr. Borridge jälle kohal on, wõime ju fergesti teada saada, kus Pot'i keha asub. Kunni ta ära toome, wõib ahw teda hingestada. Ja kui ahwikeha kaob, siis oleme sellega kaotanud ainult looma, mitte inimese.”

„Teeme katset.”

Bratt pööris teenri poole.

„Mr. Borridge tuleb kuult. Küüige siis Douglaselt, kas ta meile oma ahwi 24 tunniks laenab.”

* * *

Borridge-Pot, ilma kõige kuulsam warietee-täht, (ah, kui ruttu wõib inimene jõuda nii suure kuulsuseni!) oli walinud oma karjääri parema osa. Keegi Wene wärstlinna Katariina

Mikulewskaja oli ta iludusse armunud, ja kuna ta oma waranduse warakult kuldrublades Nootsi ja sealt U. S. A. -sse oli päästnud, wõis ta oma soostikule nii mõndagi pakutada.

Borridge-Pot istus õhtul „õrnas“ kaelustuses oma Katarinaaga, kes polnud just küll kastewärste, kuid ometi weel kaunis ilus naine. Sel filmapilgul kiskus ta Bratt ta olemise rahulikkusest. Kuna Katarina Mikulewskaja hingetut keha enese wastu surus, hiilis mr. Borridge*ihing iraadikälul Watlings-Islandile ja ilmus Bratt'i tähetorni kuplisse, kuna ahwi-hing ruttas würstinna magusa rinna najale.

Mr. Borridge'i keha polnud jää-oluforraft weel wabanenud, ja kui Borridge täitsa uues ümbruses ärkas, tundis ta külma. Armsama soojusest omaenese kümalihha jaheduseni on ikkagi kaunis suur samm.

See polnud nii kui muinasjutus, kus küsitakse: kus ma olen, waid teistiti. Ta tundis enese seinal rippumas peeglis filmapiltselt ära ja mõirgas wiha pärast.

See olla kuulmatu häbematus, et ta kistakse ta elu õnnelikumast unenäost; ta ei soowida enam õige Borridge olla. Igawast wäikekodanlisest elust olla tal isu täis, ja Sumal olla teda kuulmatu rõõmuga küllastanud.

„Aga hiljem, mr. Borridge, saage jälle mõistlikuks! Teie peate oma abikaasa juure tagasi minema.“

„Si ialgi!!!“

Meie, kes me teame, millised olid muidu rahuliku Borridge'i wiimaste nädalate juhtumused, saame temast aru. Kui keegi wõib olla kõigi üfildaste ja mehtotiwate naiste sõber, kui teda hoitakse ja hellitatakse kui sülekoera, siis pole tal enam tahtmist tagasi minna säärase naise juure kui Midgen, kes näris ploomiliha tera ümbert, kuna hambad magasid weelklaasiks.

Bratt nägi palju waewa Borridge'ile augu pähe rääkimisega, ja lõpuks näis wiimane aru saawat, et ta kunagi enam oma nahast wälja ei pääse.

Teisel hommikul lahkus ta Watlings-Island'ilt, täiesti sulanud keha ja suure söögisuga.

Bratt oli mrs. Borridge'ile raadioteel mehe tulekust teatanud.

Pot'i läbi ekstatatud abielupaari õnnel ei seisnud midagi enam teel ees.

Midgen oli üllõnnelik, et ta oma Borridge'i jälle tagasi oli saanud, ja ootas teda sillal.

Mr. Borridge aga wõeti filmapiltselt kinni, sest Bratt oli unustanud uuesti hingede-rändamisest politseile teatada.

Mr. Borridge aga hirwitas rõõmu pärast. Oli weel walik. Midgen wõi wangikoda? Ainult wangikoda!!!

Ta oli wiibinud Wene würstinna kätte wahel, kel olid kuldrublad pangas.

* * *

Katarina Mikulewskaja ärkas äkitselt oma õrnast armunud joowastusest. Ta ei almanud, et ahwi-hing teda ei mõistnud. Aga äge hammustus kõrt kallal shokeeris teda weidi.

„Aga Charles! Nii kirglikult!“

Ahw oli ainult ta kaelustusest tahtnud wabaneda. Ahwi-Pot rahustas peagi. Ilma sõna lausumata, tühjendas ta mõlemad klaasid wahuwiina, mis seisid laual, toppis omal kõit taskud kompwekke täis, paljastas Pot'i igemed ja kratfis end kohal, kus teatud kehaosa ta kõige uhkema seljajoone energiliselt seisma hüljab. Siis lahkus ta neljakäpitiile toasti.

Mr. Pot-Borridge-Ahw, keda sellest ajast peale kunagi würstinna korteris ei nähtud, panid paljud inimesed ta ikeraliku illepdamise pärast tähele. Tundide kaupa seisnud ta loomaaias ahwi-de-puuride ees, ja tema filmis seisnud — nii kinnitas keegi daam päästearmeest — lõpmatu kurbus. Ahwisarnaselt kohanes uus Pot-Borridge kaasilmaga, ja ta peoomadusteks olid ja jäid: wailimine, osaw ja wäle keha ning alandlik meel.

Kui siin kangemale ta tulewikku tohime haarata, siis tahame hea meelega mainida, et see hingede-rändamise kuulusega kroonitud ja humitaw mees, kes tallelegi wastu ei walelnud, kes aga poliitilistes ja majanduslikkudes küsimustes oli rumal kui ahw, kes aga ta awaldas imponeeriwat metifikust ühenduses piiritu edewusega, et see mees loomulikult kutjutud oli terwet rahwast õnnestama ja edustama. Ta leidis sõpru ja toetajaid, ta seati mingi partei kandidaadiks. Ja pole wõimatu, et ta kunagi weel kõrgema auametiteni wõib jõuda.

Soodame temale ja meile kõige paremat, eriti siis, kui ta oma wäitse ülennetuse unustab ja end enam teatud kohal awalikult ei kratfi.

* * *

Kui Christine Bëjot mr. Taylor'ilt kuulis, et ta armsam mitte hädaohus ei wiibi ja et ta wabatahtlikult Hawanast oli lahkunud, näis ta esialgu rahunemat.

Mr. Little pidi iga minut Watlings-Island'ilt tagasi jõudma.

Aga ta ei tulnud.

Kui siis Borridge'i arreteerisest New-Yorgis teated päralt jõudsid, et lõbenud ta lauem Hawanas wiibida, waid reifis James'ile järgi.

Mis pidi Bratt peale hakkama? Sel noorel, ilusal, energiksel tüdrukul oli pärast mr. Tittle'i kirja lugemist ainult üks soov: ta reisib oma armsamale järgi.

Põhjatähelt teatati aga mitmekordse küsimuse peale, et liin on rikkis. Sellega oli translokatsioon esialgu mõimatu.

Christine Béjot jäi esialgu külalisena Watlings-Islandile, tegutses Bratt'i juhatusel astronoomia alal, nagu ei leiduks ilmas midagi huvitavamalt.

Bratt oli wahpeal Christine isa poole pöörnud, kes ka kohe vastas.

Kuigi tal midagi selle vastu ei ole, et ta tütar ilmarelse ette võtab, teelab ta kõige kategoorilisemalt ära, et tütar mehe pärast, kes ta nime on kompromitteerinud — tähereift kawatseb teda. See minna igatahes liig kaugele!

Ja hea hertsjog ei aimanudki weel, kui kaugele!

Uga Christine!!

Ta naeratas ainult, kui kuulis isa keelust.

Kümne päewa pärast tuli Põhjatähelt teade. Nite oli kõrvaldatud.

Ja Christine Béjot reisis Põhjatähle, James Tittle'ile järgi. Tema vastu ei saanud isegi wana Bratt.

* * *

Mis oli wahpeal Põhjatähel juhtunud?

Mr. Tittle oli hommikuhämaruses wõõras ümbruses üles ärganud, ja pidi aegamisi kõigi muutustega kohanema. Woodi, fiskeleade, tuba — kõik wastas umbes sellele, mida ta juba maapealsest elust tundis. Pilt peegli üles talle, et ta asus igati repräsentaablis wälimuses ja wõis end näha lasta. Pahemaks polnud ta igatahes läinud!

Ta riietus ruttu ja lahtus siis toast. Kusagil kaugemas toas kohtas ta kedagi wanaherrat, kes teda sõbralikult terwitask. Ta ei saanud küll sõnades aru, kuid ei imestanud just wahpe, kui kuulis, et wanaherra mitu korda ta nime nimetas. Wanaherra, sarnaduse järgi otjustades, pidi wist ta isa olema. Ta palus teda istet wõtta ja kõneles siis aparaadi kaudu, mis wist telefon oli. Kui ühendus jalule oli seatud, kutsus ta James'i lähemale.

Mr. Tittle heitis pilgu alt walgustatud tuhmklaasile, millele filmapilkjelt ilmus liikumise loogu — nagu filmis. Sarnadus oli nii suur, et mr. Tittle arwas iseennast peegliks nägewat.

Nüüd hakkas pilt kõige paremas Inglise keeles kõnelema ja terwitask teda kõigepealt.

„Tere hommitut, mr. Tittle. Olge südamest terwitatud. Kuna Teie meie keelt — meil on

Põhjatähel õnneks ainult üks keel — weel ei oska, palun ma Teid ühe tunni jooksul mu büroosse. Teie wõite elektri abil 10 minutit jooksul kõik tähtsamad sõnad kätte õppida.“

„Kus Teie olete, mu herra, ja kellega on mul au?“

„Mun tähtedewahelise reisibüroo kontoris ja mu nimi on Nr. 409 817. 116. Meil pole siin teist nimesid, kui ainult arwud.“

„Ja kui kaugele?“

„Üksa Teie lähedal. Teie mõtude järgi mitti täitfa 600 kilomeetrit. Nägemiseni!“

Plaat läks pimedaks.

Mr. Tittle'i kasuisa oli wahpeal wäikeses kaustikeses igasugust pulbrit seganud; nüüd ulatas ta kaustikesse mr. Tittle'ile.

James kugistas fisu alla.

See oli terwe päewa toit ekstraktide näol. (Ei maitsenud just hea, aga oli äärmiselt praktiline toitmiswiis.)

Siis wiidi ta lennumasina juure, mis maja ees seisis.

Mr. Tittle imetles küll aega kõige heledamas päikesepaistes sätendawat platt sellest juures linnas, mille muljed teda üllatasid. Kui wägewad olid nende ehitused wõrreldes maailma inimeste hoonetega! Sai tänaw sihtis nõõrsirgelt kaugusse.

Tennut, mille madalasse kajuti ta astus, tõusis pärast lühikest hoowõtmist umbes nelja meetri kõrgusele üle maapinna ja tihutas teele. Siin polnud nähtawasti et woorimeht ega autosid, waid ainult imetaoliselt korraldatud õhuliikimine. Tema ees ja taga tõusid ja wajasid lennukid, asusid ritta, pidasid kõik üht ja sama kiirust ning ka wahelaugust ülsteisest. Kuusjada kilomeetrit oli peagi läbi.

Mr. Tittle ehmatas, kui ta lenduri nägu nägi. Ka see mees oli talle täitfa sarnane, wõis ainult paar aastat noorem olla.

Tähtedewahelise reisibüroo hiiglahoone ees peatas lennut, ja mr. Tittle astus wälja. Herra Nr. 409. 817. 116 ootas teda juba. Mr. Tittle'i ees seisis jällegi talle enesele wäga sarnane isik. Nummerdatud herra terwitask teda wäga sõbralikult

„Teie ehk imestate nii mõnegi asja üle, mr. Tittle. Saan sellest aru, sest ma tunnen Teie kodumaad. Olin professor Bratt'i lahtuse abil kord pool aastat Teie planeedil ü'ewal.“

„Ülewal?“

„Jah. Teie planeedile asub meie jaoks ülewal, samati kui Põhjatäht Teie jaoks. Teil on seal aga barbaarsed kombat! Mida seal nimetatakse sõõmiselks ja joõmiselks. . . wäga wastik ja mahajäänud komme. Kuid asja juure. Herra 57. 812 222, kelles Teie praegu

äärklisena asute, wiibib lühikesel ärireisil ja tuleb alles kümne aasta pärast tagasi. Teil on seega aega ringi vaatamiseks Meie keele õpite elektritrehtri abil. Teie herra Nr. 11. 111. 111, kelle juures Teie elate, rõõmustab väga, et Teilt nii mõndagi maakera elusti teada saab, ja palub Teid, et oleksite ta külaline."

"Lugupeetud herra direktor, ma ei tulnud siia lõbu pärast, vaid ma ajan taga rahvusvahelist kelmi Pot', kes praegu asub Põhjätähel."

"Kelm? Ah õigus! Need on ju Teil veel olemas. Wangistamisega on aga asi siin täbar, sest meie ei tunne politseid, kuna meil kurtigijaid ei ole."

"Siis peab Teie planeet täiuslik õnnetäht olema!"

"Nii kuidas asja peale maadata. Kes muud ei tea, on sellega rahul, mis tal on. Mina isiklikult mälestan alati hea meelega üht juhtumust maakeral. Teil on seal midagi, mida kututakse armastuseks."

"Armastus"!

"Mul oli Chicagos magus tütarlaps... selle peale ei tohi siin mõeldagi. Me oleme ilmariik kõige kõrgemal arenemisastmel, oleme aastatuhandete-pikuse kultuuri tagajärjel jõudnud sinna, kus ei tunta ühtegi kirge. Me ei tea enam midagi joomise ja joomise naudinguist, vaid saame ainult riigi tulul teatud hulga talooriaid, millest meile jatkub. Teie naudinguga ja joowastuse kired on meil wõõrad. Ja need wähesed, kes nendega on tutwunenud — ei hakka neid propageerima. Ka puuduvad meil Põhjätähel loomad, mida wõiksite süüa. Siin elawad ainult inimesed."

"Wabandage, kui ahnus ja kadetus kui kurtitegude põhjustajad on kadunud, armastus mingisugusel kujul peaks ikkagi olemas olema?"

"Armastus? Seda ilusat tunnet ei tunne meie siin, ka pole me teda wiist waremgi tunnud. Glame siin muutmatuse elu. Ja me õpetlased ei tea veel ütelda, kuuäärane oluford weel kestab. Kõik inimesed, keda siin näete — kõige nooremad näiwad Teile 20-aastased — elawad nii juba aastatuhandeid. Meie juures pole lapsi."

"Siis peaks Põhjätäht warsti tähi olema!"

"Oh ei. Siin ei tunta ka surma! Kuulsin Teie juures kunagi sõna, mis wastaks wähegi meie oluforradele. See sõna on: Nirwaana."

"Ei sündimist, ei surma? Kas pole see hirmus?"

"On midagi hirmus, mida me ei tunne?"

"Weel midagi olen ma tähele pannud. Lugupeetud herra direktor. Suur sarnadus Teie, lenduri, wanaherra ja minu wahel."

"Teil on õigus. Seepärast olemegi kõik nummerdatud ja ei kanna nimesid, sest meil pole siin wäliseid wahesid, vaid sarnaneme üksteisele täielikult."

"Seda teadks muidugi Pot."

"Jah."

"Ja miljonite hulgast ei saa ma teda kätte."

"Muidugi mitte. Keegi ei aitaks Teid, kuigi tahaksite teda wangistada. Kuna meil puudub tundekilm, siis puudub meil ka algatus. Ürge siin ainult igawust tundke, kus kõik nii üksluine! Olen alati teie teentstuses, kui jälle ära tahate reisida."

"Kas wõiksite ehk ütelda, kus ma Pot'iga kokku wõiksin saada?"

"Hea meelega. Ta on nr. 16. 488 ja asub numbris 3008."

"3008?"

"See on linn, mis asub meist umbes 1200 kilomeetrit eemal."

"Kas ta teab, et ma siin wiibin?"

"Ei. Siin ei tarwitse ta ju Teid karta."

"Kas wõib ta Põhja tähest lahutada?"

"Minult mete kaasabil. Meil on selleks ainuõigus. Reijulitumine teistele tähtedele on meie juures suurepäraselt wäljaarenenud. Iga päew transpordime me 10.000 hinge. Läbitämine Teie planeediga on esialgu weel väga nõrk. Siin on meie reijutawa."

Mr. Little filmitses tähelaarti seinale.

See oli hoopis teine kui Bratt'i oma.

"Ja kus on maakera?"

"Armas Zumal, mr. Little, Teie maakera on nii wäike, et me teda siit üldse ei näe, isegi meie heade piksfilmade abil mitte. Nii wäikesed päikesed süsteemid, kui Teie oma, huiwitawad meid wähe. Ja kui me kuhugi reijutame, siis walime juba nliisugused tähed, kus tõesti hea on aega wiita ja amüseerida. Peaksite lord Kapellale sõitma. Inimesed seal teawad, mida nimetada eluks. Ja nüüd tulge, wõitke me keel wastu."

* * *

Mr. Little tuli oma korteri tagasi. Ta tundis enese abitu olemat. Miljonid walgusaastad wiibis ta maakerast eemal ja ei teadnud, kas ta weel kunagi tagasi jõuab. "Kodus" polnud wanameest näha; teda ootas keegi noor daam. Esimesel filmapilgul armas ta Christinet ära tunda wõiwat, sest waewalt oli ta nii sümmeetrilist ja ilusat nagu mujal näinud. Siin walitses ilu kõige täiuslikumal kujul. Christinet oli väga selle olemuse sarnane.

Kas sel ka mõni number on? mõtles mr. Little. Ta nimi peaks olema Weenus.

Daam naeratas ja astus talle wastu.

"Teie olete James, eks? Rõõmustan väga."

"Ja ta tuli oma näoga õige lähedale.

Teised rahvad, teised kombes, mõtles mr. Tittle ja mõttis joovastuses daami käte wahete ning suudles teda. Kuid daami huuled jäid külma ja ei wastanud suudluse peale.

"Mis see on, James?"

"Wabandage. Urwastin . . ."

Daam naeratas.

Bahane ta ei olnud!

"Mis see oli?" küsis Weenus (muidugi Põhjatahe-keeles). Kas n'i termitatakse maakeral? Siin puudutatakse üksteist ainult weidi otsestsega."

"Wabandage, ma ei teadnud seda. Mõtlefin, et tuleb suudelda."

"See oli nii imelik, nii imeilus. Seda pole ma veel kunagi tunnud. Teie olete wist nõid, James?"

"Ei. Meie juures suudlewad inimesed küll ka siis, kui nad armastawad."

"Armastawad? Mis see on? Ma ei tea seda. Aga hea peab see olema. Palun, armastage mind weel kord."

"Suudelda?"

"Palun, jah."

Lädruf tuli talle nii enesestki mõistetawa rõõmuga käte wahete, oli nii karske ja püha, et ta teda ainult pehmelt silistas ja ta huult puudutas. Ja daami ilusate filmade külma rahu andis ruumi waitsele tulele.

"See on lihtialt suurepäraselt ilus, James. Ja ma rõõmustan väga, et Teie meie juure olete tulnud. Miski õpitakse ju midagi uut!"

"Teie õpite weel paljugi. Kuid kuidas tohin ma Teid nimetada?"

"Nimetage nii, nagu ise soowite."

"Numbreid ei meeldi mulle. Panen Teile nimeks Gewa."

"Gewa? Nii olt esimese naise nimi Teie maa paradiisist?"

* * *

Lõplik on nüüd järgmine:

Mr. Tittle oli jälle kord armunud, nii väga, et ta kõik oli unustanud, Bor'i ja maakera ja Põhjatahe ja isegi Christine. Wõi armastas ta Christinet selles naises. Ta käte wahel oli puhanud naine, millist isegi kõige julgem kunstnik pole leidnud. Mr. Tittle unustas kahjuks, et sel Gewal puudus tundeilm, et ta hinges ta kõige rohkem mõis esile kutsuda atawistliku lituguse. Silmapilgul, mil ta mehe kaewartest

wabanes, oli kõik möödunud, ja Gewa filmad olid endiselt rahulikud ja jahedad.

Mr. Tittle istus ta wastas ja wettis juttu. Ja ta enam imestas ta neiu tarkust ja ta mõistuse terawust. See naine polnud ainult iluduse ime, waid ka tarkuse.

"Teie tunnete wist suurt huwi asjade wastu, mida harilikult naised tähele ei pane. Teie tunnete ju kõik tähti ja ületada kõige targemadki mehed."

"O James, ma ei tea wähem ega enam kui kõik teised siin Põhjatahel. Teadmised antakse meile ühekorraga. Selleks on tarwis paar minutit rahu, ja juba on teadmised peas. See on nõnda nimetatud Standart haridus."

"Standart on Inglise sõna."

"Jah. Mõndagi teame meie ka Teie keelest. Rahjaks mitte just kõige paremat."

"Ei midagi armastusest?"

"Wõib olla, ei soowi Põhjataht, et toimistme asjata teaduste alal."

"Gewa, Teie olete kõige meeldiwam naine, keda kunagi olen näinud."

"Kuidas? Meeldiw! Me kõik oleme siin meeldiwad."

"Ja mitte kadepad?"

"Wille peale?"

"Ah, niijama."

Mr. Tittle mõtles jällegi direktori sõnade peale.

Wana, sõbralik herra, mr. Tittle'i peremees ja Põhjatahe-isa, astus tuppa. "Nr 1.111.111," ütles Gewa, "See James on väga kena ja humitaw inimene. Ta on midagi täitsa uut kaasa toonud, mis ka kindlasti huwitab: suudlemise."

"Mis see on?"

"Ta surub oma huuled meie huultele, ja see on, nagu asuks meie rinnus elektritaret."

"Wäga humitaw!"

"Palun, James, suudolge papat." (Põhjatahe-keeles oli nimetus natuke teisem).

Mr. Tittle kohmetas. Kuid wanamehe armastuswäärsus julgustas ta tegemusele.

"Ka mina õpin hea meelega juure: Urge häbenege."

Gewa waatas asjatundlikult pealt. Mr. Tittle suudles oma peremest. See aga raputas pead.

"Ma ei tunne mingisugust mõju, laps."

"See on väga imelik. Palun, James, suudolge mind weel kord."

(Järgneb).

